

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**GENÇ YETİŞKİN ERKEK BİREYLERDE ALGILANAN
EBEVEYN TUTUMLARI İLE ALKOL KULLANIMI
İLİŞKİSİNDE PSİKOLOJİK ESNEKLİĞİN ARACI ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeyna ATEŞ

Lefkoőa

Haziran, 2023

Zeyna ATEŞ

**GENÇ YETİŞKİN ERKEK BİREYLERDE ALGILANAN
EBEVEYN TUTUMLARI İLE ALKOL KULLANIMI
İLİŞKİSİNDE PSİKOLOJİK ESNEKLİĞİN ARACI ROLÜ**

**YÜKSEK
LİSANS TEZİ**

2023

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**GENÇ YETİŞKİN ERKEK BİREYLERDE ALGILANAN
EBEVEYN TUTUMLARI İLE ALKOL KULLANIMI
İLİŞKİSİNDE PSİKOLOJİK ESNEKLİĞİN ARACI ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeyna ATEŞ

**Lefkoőa
Haziran, 2023**

Onay

Zeyna ATEŞ tarafından hazırlanan “Genç Yetişkin Erkek Bireylerde Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Alkol Kullanımı İlişkisinde Psikolojik Esnekliğin Aracı Rolü” başlıklı bu çalışma, 13/06/2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Adı – Soyadı

İmza

Jüri Başkanı: Dr. Fahriye BALKIR

.....
.....

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Ece MÜEZZİN

.....
.....

Danışman: Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

.....
.....

Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı Onayı

...../...../20...

Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

Anabilim/Anasanat Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../ 20...

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

Etik İlkelere Uygunluk Beyanı

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Genç Yetişkin Erkek Bireylerde Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Alkol Kullanımı İlişkisinde Psikolojik Esnekliğin Aracı Rolü**” başlıklı tez çalışmam içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Zeyna ATEŞ

.../.../2023

Teşekkür

Araştırma süresince yapıcı ve profesyonel yaklaşımı ile her koşulda bana yol gösteren, destek veren ve zaman ayıran tez danışmanım ve biricik hocam Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ'e teşekkürlerimi sunarım.

Mesleki anlamda ufkumu açan ve bilgi birikimleri ile bana ışık olan değerli lisans ve yüksek lisans hocalarıma tüm katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca bana koşulsuz şartsız güvenen, yanımda olan ve desteklerini benden hiç esirgemeyen canım babama, anneme ve değerli kardeşlerime destekleri ve inançları için teşekkür ederim.

Zorlu ve yoğun geçen her dönemimde yanımda olan, bana cesaret veren ve varlıkları ile değer katan bütün arkadaşlarıma sonsuz teşekkürler.

Öz

Genç Yetişkin Erkek Bireylerde Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Alkol Kullanımı İlişkisinde Psikolojik Esnekliğin Aracı Rolü

Zeyna ATEŞ

Yüksek Lisans Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

06-2023, 86 sayfa

Bu araştırmanın amacı; genç yetişkin erkek bireylerde algılanan ebeveyn tutumları ile alkol kullanımı ilişkisinde psikolojik esnekliğin aracı rolünün incelenmesidir. Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni alkol kullanımı olan genç yetişkin erkek bireylerdir. Araştırmanın örneklemi ise amaçsal örnekleme ile alkol kullanımı olan 392 genç yetişkin erkek bireyden oluşmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Ana Baba Tutum Ölçeği, Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde, katılımcıların demokratik ebeveyn tutumlarının alkol kullanım bozukluğu riskini istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde, otoriter tutumun ise alkol kullanım bozukluğu riskini istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde yordadığı belirlenmiştir. Araştırmanın önemli bir diğer bulgusunda katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanlarının alkol kullanım bozukluğu riskini istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde yordadığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda bireylerin otoriter ebeveyn tutumu ile yetişmiş olmalarının ve değerleri doğrultusunda davranış sergilemelerinin alkol kullanım bozukluğu riskini azalttığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn tutumları, Alkol Kullanımı, Psikolojik Esneklik

Abstract

The Mediating Role of Psychological Flexibility in the Relationship between Perceived Parenting Styles and Alcohol Use among Young Adult Males

Zeyna ATEŞ

Msc, Department of Clinical Psychology

06-2023, 86 pages

The purpose of this study is to investigate the mediating role of psychological flexibility in the relationship between perceived parenting styles and alcohol use among young adult males. The study employed a correlational survey design. The sample of the study consisted of 392 young adult males with alcohol use disorder selected through purposive sampling. The data were collected using a Socio-Demographic Information Form, Parenting Styles Scale, Alcohol Use Disorders Identification Test, and Psychological Flexibility Scale. The findings of the study indicate that democratic parenting styles positively predict alcohol use disorder risk while authoritarian parenting styles negatively predict it. Another significant finding of the study is that values and value-consistent behavior negatively predict alcohol use disorder risk. Therefore, it can be concluded that being raised with authoritarian parenting styles and exhibiting behavior consistent with personal values can reduce the risk of alcohol use disorder.

Keywords: Parenting styles, Alcohol use, Psychological flexibility

İçindekiler Tablosu

Onay	i
Etik İlkeler Uygunluk Beyanı	ii
Teşekkür	iii
Öz	iv
Abstract	v
İçindekiler	vi
Tablolar Listesi.....	ix
Şekiller Listesi.....	x
Kısaltmalar	xi

BÖLÜM I

Giriş.....	1
Problem Durumu	2
Çalışmanın Amacı	3
Araştırma Soruları	3
Araştırmanın Önemi	4
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar	5

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	6
Ebeveyn Tutumları	6
Ebeveyn Tutumlarını Etkileyen Faktörler	8
Alkol Kullanımı.....	10
Alkol Kullanımının Olumsuz Etkileri	14
Alkol Kullanımına İlişkin Belirleyici ve Koruyucu Etkenler.....	14
Psikolojik Esneklik.....	16

Psikolojik Esneklik Süreçleri	17
İlgili Araştırmalar	18

BÖLÜM III

Yöntem.....	21
Araştırmanın Modeli	21
Evren ve Örneklem.....	21
Veri Toplama Araçları.....	23
Sosyo-Demografik Bilgi Formu	24
Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)	24
Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi (AKBTT).....	24
Psikolojik Esneklik Ölçeği (PSÖ)	25
Veri Toplama Süreci.....	26
Veri Analizi	26
Çalışma Planı.....	26

BÖLÜM IV

Bulgular.....	29
---------------	----

BÖLÜM V

Tartışma.....	38
---------------	----

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler.....	45
Sonuçlar.....	45
Öneriler	46
Kaynakça.....	48
Ekler	62
Ölçek İzinleri.....	65

Öz Geçmiş	71
İntihal Rapor Oranı	72
Etik Kurul Onayı	73

Tablolar Listesi

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	22
Tablo 2. Katılımcıların Ölçek Puanları İçin Normallik Testi Sonuçları	28
Tablo 3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanları İçin Karşılaştırma Bulguları	29
Tablo 4. Katılımcıların Ebeveynlerinin Bazı Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanları İçin Karşılaştırma Bulguları	31
Tablo 5. Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği Puanları	32
Tablo 6. Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları	32
Tablo 7. Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği Puanları ile Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanları İçin Korelasyon Bulguları	33
Tablo 8. Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları ile Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanları İçin Korelasyon Bulgular.....	34
Tablo 9. Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini Yordama Durumu	35
Tablo 10. Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanlarının Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini Yordama Durumu	35

Şekiller Listesi

Şekil 1. Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanlarını Yordama Durumu	36
Şekil 2. Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanlarının Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanlarını Yordama Durumu	37

Kısaltmalar

ABTÖ : Ana Baba Tutum Ölçeği

ACT : : Kabul ve Kararlılık Terapisi

AKB : Alkol Kullanım Bozukluğu

AKBTT : : Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi

BDÖE : Beck Depresyon Ölçeği Envanteri

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

SPSS: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

BÖLÜM I

Giriş

Alkol ve madde kullanım bozukluğu, son dönemlerde toplumunun genelini etkileyen önemli bir sağlık problemi olarak değerlendirilmektedir (Yalçıntürk & Ata, 2019). Alkol kullanım yoğunluğu dünya genelinde farklılık gösterse de alkol kullanımının neden olduğu sorunlar benzerlik gösterir. Bireylerin yaşamında uzun dönemli ve kalıcı problemleri ortaya çıkaran alkol kullanımını aynı zamanda toplumsal bir problem niteliği taşımaktadır (Şencan & Beki, 2022).

Bağımlılığın ortaya çıkışında etkili olan etmenlere yönelik çok fazla fikir olmasına karşın alkolizmin ortaya çıkış nedeni tam anlamıyla bilinmemekte ve alkolizm çok faktörlü bir bozukluk olarak belirtilmektedir. Alkol kullanımından kaynaklı bozuklukların; bedensel, psikolojik, sosyal ve ailesel etmenlerle ilgili problemlere bağlı olarak ortaya çıktığı veya bu problemler aracılığıyla kendini gösterdiği ifade edilmektedir (Akkoyun & Göğcegöz, 2020).

Alkol kullanımını üzerinde önem teşkil eden konulardan biri bireylerin aileleri ile geçmişte kurmuş oldukları ve devam ettirdikleri ilişki ve bu ilişki biçiminden etkilenme durumlarıdır. Alkol ve madde bağımlılığı olan bireylerin en temel ortak yönleri dayanıklı ve güçlü bir kişilik yapısına sahip olmamalarıdır. Bireylerin kişilik gelişimi üzerinde de ailelerinin ve geçmiş deneyimlerinin yadsınamaz bir rolü vardır (Öztürk ve ark., 2016).

Ebeveynlerin çocuklarına karşı sergilemiş olduğu tutumların, çocukların kişilik gelişimine ve edinecekleri tutumlara önemli bir etkisi bulunur. Bireylerin çocukluk döneminde algıladıkları ebeveyn tutumları, olumlu kişilik geliştirmelerinde ya da sağlıklı gelişim göstermelerinde önemli bir yere sahiptir. Ancak ebeveyn tutumlarının, koruyucu işlevde olabileceği gibi risk faktörü niteliğinde de olabileceği belirtilmektedir (Durlanık & Uzman, 2022). Olumlu ebeveyn tutumları bireyin kişiliğine, sosyal ve bilişsel gelişimine, tutumlarına, ilişki biçimlerine ve duygusal gelişimlerine pozitif yönlü etki sağlarken olumsuz ebeveyn tutumları sorunlu davranış, tutum ve alışkanlık edinimine zemin hazırlamaktadır (Genç & Uslu, 2022). Bireylerin karşılaştıkları zorlu durumlar karşısında güçlü bir duruş sergilemeleri ve dirençli kişiliğe sahip olmaları, psikolojik esneklik olarak tanımlanmaktadır (Connor & Davidson, 2003). Psikolojik esnekliği yüksek olan bireyler yaşamlarında birçok zorluk ve soruna karşı dayanıklı bir yaklaşım içinde olup yaşam koşullarına daha iyi uyum sağlarlar (Emamvirdi ve ark., 2022).

Bireyin yaşamında ortaya çıkan psikopatolojilerin çoğunun temelinde psikolojik esnekliğin noksanlığı yer almaktadır. Psikolojik esnekliğin, eksik olması klinik sorunların ortaya çıkışına ve hayatta karşılaşılan problemlerle baş etmedeki zorluklara sebep olmaktadır (Aslan & Türk, 2022).

Son dönemlerde, insan yaşamında önemli bir mekanizma olan psikolojik esnekliğin, yalnızca ruhsal sorunlarla değil kronik ağrılarla, psikozla ve nikotin bağımlılığı ile de ilişkili olduğu belirtilmektedir (Karataş & Selçuk, 2023).

Problem Durumu

Alkol, bireylerin haz duygusunu devreye geçirip rahatlama sağlayan, beynin sinir sistemini olumsuz yönde etkileyen ve dünya genelinde bağımlılığa yol açabilen başlıca maddelerdendir (Derin ve ark., 2021). Alkol kullanımı tüm yaş gruplarında karşılaşılan bir durum olmasına rağmen en sık genç yetişkinlik döneminde rastlanmaktadır. Genç bireylerde alkol kullanımı yaşamın pek çok alanında olumsuzluklara sebep olurken sağlık sorunlarına da zemin hazırlar (Gerçek ve ark., 2010).

Alkol kullanımı genetik faktörler, çevresel etmenler, geçmiş kötü deneyimler gibi çok yönlü etmenlere bağlı olarak ortaya çıkabilmektedir. Bireyin karşılaştığı olduğu ebeveynlik stilleri ya da kurmuş olduğu akran ilişkileri gibi faktörler ise alkol kullanımına ilişkin koruyucu nitelikte olabileceği gibi risk faktörü olarak da bireyin yaşamında rol oynayabilmektedir (Mingione ve ark., 2012).

Anne babanın, çocuğa yönelik yaklaşımı o çocuğun fiziksel, bilişsel ve psikososyal kazanımları, kişilik gelişimi, tutum ve davranış edinimi gibi konularda kritik bir öneme sahiptir. Genel bir ifade ile ebeveynler, çocuğun ileride nasıl bir birey olacağı konusunda kilit bir rol taşır (Afat, 2013). Çocuklar için rol model konumunda olan anne ve babalar, yalnızca davranışları ile değil çocuklara karşı sergiledikleri tutumlarla da çocukların geleceği üzerinde belirleyici bir noktada olurlar. Olumlu ebeveyn tutumları, çocuğun olumlu kazanımlarına kaynaklık ederken, olumsuz ebeveyn tutumları ilerideki problem davranışlar ve sorunlu psikolojik durum için temel oluşturur (İkiz & Samur, 2016).

Bireylerin duygu, düşünce ve tutumları üzerinde etkili kavramlardan bir diğeri ise psikolojik esnekliktir. Psikolojik esneklik, temel psikolojik gereksinimlerin karşılanmasında, hayatta karşılaşılan problemlere karşın kontrolün sağlanmasında ve psikolojik sağlığın sürdürülmesinde gerekli temel bir unsur olarak ifade edilmektedir (Acar, 2022).

Genç yetişkin erkek bireylerin alkol kullanımını altında yatan etmenlerin araştırılmasının önemli olduğu görülmektedir. Bu doğrultu da genç yetişkin erkek popülasyonda algılanan ebeveyn tutumu ile alkol kullanım ilişkisinde psikolojik esnekliğin aracı rolünün incelendiği araştırmaların artırılması gerektiği düşünülmektedir. Araştırmanın problem cümlesi ‘algılanan ebeveyn tutumu, alkol kullanımını ve psikolojik esneklik arasında ilişki var mıdır?’ şeklinde oluşturulmuştur.

Çalışmanın Amacı

Günümüzde alkol kullanım bozukluğu genç yetişkin erkek popülasyonda yaygın bir problem olarak görülmektedir. Bu çalışmanın ana amacı genç yetişkin erkek bireylerin geçmişe dönük algıladıkları ebeveyn tutumları ile alkol kullanım arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkide psikolojik esnekliğin aracı rolünü değerlendirmektir. Aynı zamanda olumlu ya da olumsuz ebeveyn tutumlarının yetişkinlik dönemi yansımalarını görmek, bireyin duygu ve davranış eğilimi üzerinde yapıcı veya yıkıcı anlamlı rol üstlenip üstlenmediği bulgusuna ulaşmak amaçlanmaktadır. Çalışmanın alt boyutlarında bireyin yaşı, eğitim düzeyi, ebeveyn yaşı, eğitimi, sosyoekonomik düzeyi vb. gibi sosyodemografik etkenlerin, çalışmanın değişkenlerine etkisi üzerinden ele alınması hedeflenmiştir.

Araştırma Soruları

1. Genç yetişkin bireylerin sosyo-demografik özelliklerine (yaş grubu, eğitim durumu, medeni durum, birlikte yaşanan kişiler, ebeveyn tarafından büyütülme ve sosyo-ekonomik düzeye) göre alkol kullanım bozukluklarını tanıma testi puanları arasında fark var mıdır?
2. Genç yetişkin bireylerin ebeveynlerinin bazı sosyo-demografik özelliklerine (ebeveynin sağ olma durumuna, eğitim düzeyine) göre alkol kullanım bozukluklarını tanıma testi puanları arasında fark var mıdır?
3. Genç yetişkin bireylerin ana-baba tutumları ile alkol kullanım bozukluklarını tanıma testi puanları arasında ilişki var mıdır?

4. Genç yetişkin bireylerin psikolojik esneklikleri ile alkol kullanım bozukluklarını tanıma testi puanları arasında ilişki var mıdır?
5. Genç yetişkin bireylerin ana-baba tutumları alkol kullanım bozukluğu riskini yordamakta mıdır?
6. Genç yetişkin bireylerin psikolojik esneklik durumları alkol kullanım bozukluğu riskini yordamakta mıdır?
7. Genç yetişkin erkek bireylerde algılanan ebeveyn tutumları ile alkol kullanımını ilişkisinde psikolojik esnekliğin aracı rolü var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Alkol kullanım bozukluğu dünya genelinde yaygınlığı giderek artan, psikolojik ve beden sağlığı üzerinde etkisi bulunan ve sosyal yaşamda pek çok olumsuzluğa sebebiyet veren en ciddi problemlerden biridir (Yılbaş & Öztürk,2022). Alkolün kötüye kullanımını insanlığın var olduğu ilk zamanlardan bu yana bir tehdit unsuru olarak görülmektedir. Bireyin bilinç durumuna, algı ve zihin süreçlerine, psikolojik ve beden sağlığına etki eden alkol kullanımını insan yaşamındaki pek çok olumsuzluğu beraberinde getirmektedir. Kullanımı yasal olan alkole başlama ve alkol kullanımını sürdürme üzerinde pek çok faktör rol almaktadır. Bireysel ve çevresel etmenler, sosyoekonomik ve kültürel unsurlar, aile faktörü bunlardan bazılarıdır. Bireyin olumsuzluklar karşısında sahip olduğu baş etme beceri düzeylerinin de alkol kullanımını üzerinde etkisi vardır (Karaaslan, 2017).

Alkol kullanımını genel anlamda ergenlik döneminde başlayarak yetişkinlik döneminde bağımlılığa dönüşmektedir. Bu nedenle yetişkinlik döneminin alkol kullanımını açısından önemi büyüktür. Bu dönemdeki alkol kullanım faktörleri incelenip ona uygun baş etme becerilerinin geliştirilmesi alkol kullanımının önüne geçebilme konusunda önemli bir yere sahiptir (Herken ve ark., 2000).

Başta ülkemizde olmak üzere dünya genelinde yaygınlık kazanan alkol kullanımını yaşamın her alanını olumsuz yönde etkilemekte ve bireyin yaşamında kalıcı tahribatlara sebebiyet vermektedir. Alkol kullanımını bedensel, psikolojik ve sosyal olmak üzere çok yönlü zararlara neden olurken içinde bulunulan toplumu da etkileyen bir halk sağlığı problemine dönüşmektedir. Birey ve toplum için bu denli büyük öneme sahip olan alkol kullanımını, alan yazında çeşitli değişkenler ile birlikte ele alınmıştır. Bu çalışmada insan yaşamında yadsınamaz bir öneme sahip olan ebeveyn tutumunun bir değişken olarak ele alınmasının, alkol kullanımını altında yatan

temel sorunların belirlenmesine ışık tutacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda eksikliği ile pek çok olumsuzluğa sebebiyet veren psikolojik esneklik ile alkol kullanım ilişkisini ele alan çalışmaların mevcut olmamasından kaynaklı olarak bu çalışmanın psikoloji literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Alkol kullanımına ilişkin yapılan güncel çalışmalar ergenlik dönemine yoğunlaşmıştır. Bu doğrultu da alkol kullanım yoğunluğunun ve sıklığının artış gösterdiği genç yetişkinlik döneminin ele alınmasının önleme çalışmaları için yararlı olacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

1. Bu çalışma 392 genç yetişkin erkek birey ile sınırlı tutulmuştur.
2. Araştırmada elde edilen veriler, katılımcıların araştırma için kullanılan formlarda işaretlediği cevaplar ile sınırlıdır.
3. Araştırma Sosyo-demografik Bilgi Formu, Anne Baba Tutum Ölçeği, Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği ile sınırlıdır.

Tanımlar

Ebeveyn Tutumu: Ebeveynlerin çocuklara karşı sergiledikleri düzenli ve kararlı davranış biçimleri ile bu davranışların niteliğini kapsayan yaklaşımdır (Genç & Uslu, 2022).

Alkol kullanım: Alkol; sağlık sorunlarına, sosyal problemlere ve bağımlılığa sebebiyet veren psikoaktif maddedir (Yakar & Pirinçci, 2019). Alkol kullanım bozukluğu, etiyolojisinde psikososyal ve kalıtsal etmenlerin yer aldığı, bireyi, çevresini ve toplumu etkileyecek sonuçlar doğuran kronik bir bozukluk olarak tanımlanmaktadır (Çiçek, 2021).

Psikolojik Esneklik: Bireyin içinde bulunduğu an ile farkında olarak bağlantı kurması ve değerleri doğrultusunda eylemlerde bulunması durumudur (Hayes ve ark., 2012).

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Ebeveyn Tutumları

Aile, toplumsal hayatın temeli niteliğinde olup insanlığın var olduğu ilk zamandan bu yana var olan bir kavramdır (Conger ve ark., 2010). Aile, anne-baba-çocukların yer aldığı ve üyelerin kan bağlarıyla oluşmuş sosyal ve ekonomik bir topluluktur. Biyolojik ilişkilere oluşan ve bu ilişkilerin sonucunda çocukların var olduğu bu birliktelikte pek çok gereksinim karşılık beklemeksizin doyurulur. Genel çerçevede aile biyolojik, psikolojik ve ekonomik paylaşımların yer aldığı, ilk sosyal kazanımların elde edildiği toplumsal bir kurumu ifade eder (Şentürk, 2012). Aile sosyal yapının bir parçasıdır. Bireyin kişilik oluşumu, davranış edinimleri ve ilk öğrenmeleri ailede başlar (Peker & Kağızmanlı, 2018).

Çocuk dünyaya geldiği ilk andan itibaren içine doğduğu ailenin etkisi altına girer. İlgisi, sevgi gibi konularda sorumluluk taşıyan ebeveynlerin, kalıtımsal özelliklerinin yanı sıra iletişim becerileri, kişilik özellikleri, çocuk yetiştirme biçimleri ile sahip oldukları tutumlar çocuğun kişilik gelişiminde oldukça etkilidir (Öz, 2003).

Ebeveyn tutumu, anne ve babanın çocuğuna yönelik aktardığı eylem ve yaklaşımların tümü şeklinde ifade edilebilmektedir. Anne ve babaların, çocuğa bilinçli ya da kasti olmayan eylem ve yaklaşımlarından oluşan ebeveyn tutumları, çocuğun kişiliğinin temelini hazırlar. Aynı zamanda ebeveyn tutumu, bireyin sosyal ve ahlaki yönden gelişimine katkı sağlayan en belirgin etkendir (Bülbül & Akkaynak, 2021).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirirken takındıkları olumlu tutumlar, o çocuğun eylemleri, öz saygısı, ileriye dönük amaç edinme ve kararlılık gösterme gibi becerilerinin kazanımı konusunda belirleyici rol üstlenen en temel etken olarak görülmektedir (Saltalı & Arslan, 2012). Bununla birlikte ebeveynlerin olumsuz tutumlara sahip olması çocuğun kişisel, gelişimsel, davranışsal, sosyal ve psikolojik olmak üzere pek çok alanda problemler yaşamasına sebep olmaktadır (Sharma, 2004).

Çeşitli kaynaklara göre farklılık göstermesine karşın ebeveyn tutumları belli başlı kategorilere ayrılmaktadır:

Demokratik Ebeveyn Tutumu: Ebeveyn tutumları arasında en işlevsel ve sağlıklı olanıdır. Demokratik tutumda, iyimser eylemler hakimdir. Ebeveynler, çocuğun gereksinimlerini herhangi bir karşılık beklemeden yerine yetirir. Bu tutumunun aktarıldığı çocuk ile ebeveyni arasında kuvvetli sevgi bağı gelişir. Aile içerisinde çocuğa bir birey olduğu olgusu aşılır ve kendini ifade edebilmesi adına söz hakkı tanınır. Tüm bunlar çocuğun özgüven düzeyini olumlu yönde etkilerken girişimcilik özelliğine de katkı sağlar. (Uykan & Akyanak, 2019).

Otoriter Ebeveyn Tutumu: Otoriter tutumu benimseyen ebeveynler, çocuklar üzerinde denetim kurmak ve hakimiyeti kaybetmemek adına, çocukların davranışlarını devamlı takip halinde kalırlar. Ancak bunu yaparken çocuğun ihtiyaç duyduğu sevgi, ilgi ve bakımı göz ardı ederler. Bu ebeveyn tutumunda kurallar hakimdir ve çocukların kurallara uyumu ebeveyn açısından büyük önem taşır (Kaya & Öz, 2020). Otoriter tutuma sahip ebeveynlerle büyüyen çocuklarda, yıkıcı nitelikte davranış problemleri gelişebilmektedir (Thompson ve ark., 2003). Ebeveynin katı ve olumsuz tutumu üzerine çocuklar daha çok dışa bağlı, özdenetimden ve davranış becerileri geliştirmekten yoksun olarak büyümektedirler (Fox & Calkins, 2003). Bununla beraber çocukların şiddetli kaygı yaşadıkları ve zayıf özsaygı gibi benlik problemleri ile karşılaştıkları çalışmalarca desteklenmiştir. Aynı zamanda çocukların kurdukları ilişkilerde uyum problemine sahip oldukları ve genellikle onaylanma gereksinimi ile hareket ettikleri gözlenmiştir (Sümer ve ark., 2010).

İzin Verici Ebeveyn Tutumu: İzin verici ebeveyn tutumunda çocuğun eylem ve tercihlerine yönelik onaylayıcı bir yaklaşım benimsenir. İlgi ve destek konusunda yoksun bırakılmayan çocuğa karşı denetim ve sınır koyma konularında yetersiz bir tutum vardır. Ebeveynlerin abartılı hoşgörüsü bazı durumlarda ihmalkarlığı da doğurabilmektedir (Sak ve ark., 2015). İzin verici tutumda ceza gibi yaptırımlar uygulanmaz. Çocuğa özgür bir alan yaratılır ve ebeveynler bu alana müdahale etmez. Uygun seviyede olmayan özgürlük alanı çocuğun sorumluluk edinme ve dürtü kontrolü sağlama gibi becerilerini olumsuz yönde etkiler. Benmerkezci yetişen çocuk yaşamının her alanında bu konfor alanının arayışı içinde olur ve bu alandan yoksun kalmanın tedirginliğini yaşar (Derman ve ark., 2020).

Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu: Aşırı koruyucu anne-babalar çocuklar için karar ve kontrol mekanizması halindedir. Bu tutuma sahip ebeveynlerde çocuğun sorumluluklarını üstlenme ve her şeyi onun yerine yapma gibi eğilimler mevcuttur. Ebeveyn yaklaşımının temelinde her ne kadar sevgi ve ilgi yer alsada bu durum hem

çocuğu hem ebeveyni olumsuz yönde etkilemektedir. Her türlü kararı çocuk yerine alan anne-babalar, çocuğun yaşamına yönelik yoğun ve sürekli bir endişeye sahip olurken bu durum çocuğun gelişimsel yönü ve beceri kazanma süreçlerini de sekteye uğratmaktadır (Uygun & Kozikoğlu, 2020). Aşırı koruyucu ebeveyn tutumuna maruz kalan çocuklar yaşamın ileriki evrelerinde tatminsiz, karar vermekte ve duygularını belirtmekte güçlük çeken, sorumluluk almaktan kaçınan bir yapıya sahip olabilmektedir (Atalay & Özyürek, 2021).

Ebeveyn tutumunda, sınır ve saygı dengede tutulması gereken iki unsurdur. Otoriter ebeveyn tutumunda saygı göz ardı edilirken sınırlar ehemmiyetle korunur. İzin verici yaklaşımda çocuğa saygı duyulurken sınırlara önem verilmez. Demokratik tutumda her iki unsura önem verilir ve bu unsurlar kararında kullanılır. Sevgi ise bu bileşenlerin dışında tutulur ve sınır ya da saygı ile karıştırılmaz (Eroğlu & Parlar, 2018).

Ebeveyn Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Bir bireye çocukluk döneminde bakım veren ebeveynlerin sergilediği tutumlar, o çocuğun edineceği nitelikler bakımından büyük önem taşımaktadır. Ebeveyn tutumları, genel çerçevede içinde bulunulan kültür, ebeveynin yaşı, eğitim düzeyi, kişilik özellikleri, sosyoekonomik düzeyi gibi faktörlere bağlı olarak şekillenmekte veya farklılık göstermektedir. (Özyürek & Şahin, 2005). Aynı zamanda ebeveynlerin birbirlerine yaklaşım biçimi, sağlıklı bir evlilik içinde olup olmaması aile yapısına ve bu doğrultuda çocuğa yönelik tutuma yön vermektedir. Çocuğun kişilik oluşumu ve gelişimde belirleyici rol oynayan ebeveyn tutumları aynı zamanda ebeveynlerin bilişsel ve duygusal potansiyellerinden de etkilenmektedir (Eroğlu & Parlar, 2018). Bu durum bize ebeveyn tutumlarının oluşumunda anne babaların yetiştirilme biçimlerinin de yadsınamaz bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır (Pettit ve ark., 2001).

Ebeveyn tutumlarını etkileyen etmenlerden biri kültürdür. Ebeveynlerin sahip oldukları kültür ile kültürün doğrudan ya da dolaylı olarak doğurduğu unsurlar çocuğa yönelik tutum ve yaklaşımları şekillendirmektedir. Örneğin, Japonya'da anne ve babalar, çocuklarının özerk yetişmesini sağlamak adına destekleyici tutumu benimserken, Amerika'da anne ve babalar çok rahat bir aile ortamı sunarak aşırı hoşgörölü tutumu benimserler.

Türkiye’de ise yaygın olarak benimsenen tutum otoriter tutumdur. Ebeveynler katı kurallar ile çocuklarının boyun eğici özellikte olmalarını talep eder (Bredekamp, 2015).

Toplumsal cinsiyet rolleri ebeveyn tutumları üzerinde etkisi bulunan unsurlardan biridir. Bu roller aracılığı ile her iki cinsiyete de belli başlı duygu ve davranış kalıpları biçilir. Bu cinsiyet rollerini benimsemiş anne ve babaların o çocuktan beklentileri de farklılık göstermektedir. Örneğin, geleneksel bakış açısı ile hareket eden ebeveynler erkek çocuklarından daha yüksek beklenti içinde olup bu beklentiler karşılanmadığı takdirde daha az toleranslı davranabilmektedirler. Bunun yanı sıra kız çocukları daha naif ve kırılgan olarak kabul edildiğinden, kız çocuklarına karşı daha yüksek toleransa sahip olunabilmektedir (Cankardaş, 2019).

Aile içerisinde anne ve baba tutumları da birbirinden farklılık göstermektedir. Genel çerçeve de annelerin babalara nazaran çocuğun özerkliğine daha çok önem verdiği, daha sıcak davranışsal uygulamaları benimsediği, daha destekleyici ve duyarlı tutuma sahip olduğu söylenebilmektedir. Bunun aksine babaların daha koruyucu, kısıtlayıcı ve otoriter olduğu görülmektedir (Yafee, 2020). Ebeveynlerin sahip olduğu kişilik yapısı da çocuklara yönelik tutumları etkileyebilmektedir. ‘Beş Faktör Kişilik Modeli’ baz alınarak yapılan bir araştırmada sağlıklı anne-baba tutumu olarak kabul edilen demokratik tutuma sahip ebeveynlerin kişiliğinin, modelin olumlu kısmında yer aldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Buna paralel olarak sağlıklı olmayan tutumlara sahip ebeveyn kişiliğinin, modelin olumsuz ekseninde bulunan özellikler ile bağlantılı olduğu ortaya konulmuştur. Genel anlamda ebeveynlerin kişilikleri doğrultusunda tutum sergiledikleri görülmektedir (İnanç ve ark., 2017).

Ebeveynlerin ruh sağlığı, duygu düzenleme becerileri, kendi aile öyküleri gibi bireysel nitelikleri ebeveynlik tutumlarını ve aile ortamlarını etkilemekte ve bu doğrultuda çocuğun edineceği özellikler üzerinde belirleyici bir rol üstlenmektedir (Morris ve ark., 2007). Örneğin ebeveynlerin depresif belirtilere veya travma sonrası stres bozukluğuna sahip olması çocuklara yönelik daha sert ve kötü tutumlar sergilemelerine sebep olmaktadır. Bu tutumlara maruz kalan çocukların ise psikopatoloji geliştirme eğilimleri daha yüksektir. Bu doğrultuda ebeveynlik tutumlarının, çocuklar üzerinde uzun vadeli etkileri olduğu söylenebilmektedir (Berthelot ve ark., 2019).

Ebeveyn tutumlarını şekillendiren unsurlardan biri de sahip olunan sosyoekonomik düzeydir. Yüksek sosyoekonomik düzeye sahip anne ve babalar, çoğunlukla demokratik tutumu benimseyip çocuklara daha fazla söz hakkı tanımakta ve saygı duymaktadır. Düşük ekonomik düzeye sahip ebeveynler ise daha kısıtlayıcı olurken, orta düzey kategorisinde yer alan ebeveynler ise çoğunlukla otoriter tutumu benimsemektedir. Ancak aile yapısına bağlı olarak sosyoekonomik düzeyin tutumlarına yansıma şekli de farklılık gösterebilmektedir. Yani bu bilgiler doğrultusunda sosyoekonomik düzeyin tek yönlü bir etkisinden söz edilemeyeceği görülmektedir (Santrock, 2014).

Tutumları etkileyen tüm değişkenlerin yanı sıra genç ebeveyn olmanın, daha az çocuklu olmanın ve modern aile yapısını benimsemiş olmanın da tutumlar üzerinde belirleyici bir yeri olduğu görülmektedir. Bu niteliğe sahip ebeveynlerin daha demokratik bir tutumu benimsediği görülürken yaşlı ebeveynlerin, çok çocuklu ebeveynlerin ve geleneksel aile yapısını benimsemiş ebeveynlerin ise daha koruyucu ve otoriter tutumları benimsediği ortaya konmuştur (Canatan, 2020).

Alkol Kullanımı

Bağımlılık, çeşitli maddelere karşı gelişen ve bu maddelerin eksikliği durumunda birçok problemin ortaya çıkmasına sebep olan ileri düzeyde tutkunluk hali olarak ifade edilmektedir. Ancak zaman içerisinde, değişen yaşam koşullarına bağlı olarak bağımlılık yalnızca madde ile ilişkili bir kavram olmaktan çıkmıştır. Daha geniş bir tanımlama ile bağımlılık, zevk veren bir etkiye sahip olan ve eksikliğinde bedensel, psikolojik ve sosyal anlamda problemlere sebebiyet veren nesne, madde ya da durumlara karşı gelişen yoğun istek halidir (Yücel ve ark., 2020).

Psikoaktif madde kullanımı giderek yaygınlaşan ve dünyanın genelini etkileyen sosyal problemlerden biri konumuna gelmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından psikoaktif maddeler, tehdit uyandıran zararlı maddeler olarak belirtilmektedir. Alkol, kullanım oranı giderek artan bir psikoaktif maddedir (Çakıcı ve ark., 2019).

Alkol, bağımlılığa sebebiyet veren bir psikoaktif madde olarak kişinin sosyal yaşamında ve sağlığı üzerinde ciddi problemlere yol açmaktadır. Alkol bağımlılığı ise bireysel, toplumsal ve maddi yönü ile bireyin yaşamını zorlaştıran ve yaygın bir şekilde rastlanan bağımlılık türüdür. Bağımlılık tedavisi sonrasında % 60-90

dolaylarında tekrar etmenin görülmesi bile alkolle baş etmenin ne denli güç olduğunu ortaya koymaktadır (Yakar & Pirinçci, 2019).

Alkol ve madde kullanımı ilk evrelerde, gerçekliği bireyin yaşamından ekarte ederek bireye rahatlatıcı bir etki sunsa da zaman içerisinde bedensel, psikolojik, yasal ve toplumsal açıdan önemli sorunlara sebebiyet vermektedir. Alkol ve maddeyi talep etme, yoksunluk belirtileri gösterme ve zamanla toleransın artması gibi çeşitli yönleri ile altından kalkılamaz bir boyuta varabilmektedir (Yalçıntürk ve ark., 2019).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından dünya genelinde 2 milyar insanın alkol tükettiği ve bunlardan yaklaşık 76,3 milyonunun Alkol Kullanım Bozukluğuna (AKB) sahip olduğu ifade edilmektedir (WHO, 2004). 2016 yılında ortalama 3 milyon insanın olumsuz alkol kullanımına bağlı olarak yaşamını yitirdiği kaydedilmiştir. Küresel Alkol Durum Raporu'na göre alkol bağımlılığı prevalansı, DSÖ Avrupa bölgesi için %3.7 olarak bildirilirken bu oran Türkiye için 1.6 şeklinde bildirilmiştir (Yılmaz ve ark., 2021). Türkiye'de alkol kullanım bozukluğu oranı ise %4,8 olarak belirlenmiştir. Erken ölüm ve sakatlığa sebebiyet veren temel risk etmenleri arasında sorunlu alkol kullanımı erkek bireylerde 4.sırada yer almaktadır (Geniş ve ark., 2020). Aynı zamanda, 15-29 yaş aralığındaki genç birey ölümlerinin %9'unun alkole bağlı olduğu ifade edilmektedir (Diep ve ark., 2013). Bu veriler doğrultusunda alkol kullanım bozukluğunun hem birey hem toplum açısından ciddi bir sorun teşkil ettiği söylenebilmektedir.

AKB, kişinin fiziksel ve psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkileyen, sağlık problemlerine zemin hazırlayan, suç ve intihar eğilimini arttıran, trafik kazalarında belirleyici rol oynayan ciddi bir problem olarak görülmektedir. Bireyin yaşamında aile, iş ve okul gibi alanların sekteye uğramasına ve bireyin sosyal işlevselliğinde belirgin dağınımalara sebep olan AKB, madde kullanımına ilişkin bozukluklar arasında en yaygın rastlanılanıdır (Can ve ark., 2017).

DSM-5 (Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El kitabı) baz alınarak alkol kullanım bozukluğuna ilişkin tanısal kriterler aşağıda belirtilmiştir. Bu doğrultuda 12 aylık bir zaman dilimi içerisinde aşağıda verilen 11 belirtiden minimum 2'sinin varlığı ile bireyde klinik yönden gözle görülecek düzeyde sıkıntının ve işlevsel gerilemenin ortaya çıkışı ile karakterize bir bozukluktur.

1. Çoğu zaman, istenilende fazla miktarda veya daha uzun sürelerde alkol alımının olması.
2. Alkol alımını bırakma veya kontrol altına almak için devamlı bir talep ya da neticesi olmayan uğraşların olması.
3. Alkolü temin etmek, tüketmek veya alkol alımının ortaya çıkardığı sonuçlardan kurtulma ile fazlaca meşgul olma.
4. Alkol tüketmeye ilişkin güçlü bir talebin olması ya da bu yönde zorlantı duyma.
5. Bireyin okul, iş veya ev içi sorumluluklarını karşılayamamasına sebep olacak şekilde sürekli alkol alımı.
6. Alkol alımının sebep olduğu veya tetiklediği, devamlı veya tekrarlayan toplumsal ya da kişilerarası problemlere karşın alkol alımını devam ettirme.
7. Alkol tüketiminden kaynaklı olarak bireyin toplumsal, bireysel veya iş ile alakalı faaliyetlerinde azalmaların olması veya bu faaliyetlerin tamamen terk edilmesi.
8. Tekrarlayıcı bir şekilde, tehlike barındıran ortam ve durumlarda alkol tüketimi.
9. Yüksek bir ihtimalle, alkolün sebep olduğu veya tetiklediği fiziksel ya da psikolojik bir problemi olduğunu bilmesine rağmen bireyin alkol tüketimini devam ettirmesi.
10. Aşağıda verilenlerden biri ile tanımlandığı şekilde bireyin tolerans geliştirmesi:
 - a. Talep edilen sonucu elde etmek amacıyla belirgin bir biçimde artış gösteren miktarlarda alkol alma ihtiyacı.
 - b. Aynı miktarda alkol tüketiminin devam ettirilmesine rağmen daha az etki elde etme.
11. Aşağıda verilenlerden biri ile tanımlandığı şekilde bireyin yoksunluk geliştirmesi:
 - a. Alkole has yoksunluk belirtileri gösterme.
 - b. Yoksunluk semptomlarından sıyrılmak ya da uzaklaşmak adına alkol tüketme (APA, 2013).

Alkolizmde iki tip yapı mevcuttur. A tipi yapı, alkol kullanım bozukluğuna sahip bireylerin üçte ikisini oluşturur. Daha geç başlangıçlı bu tipte yavaş ilerleme ve daha yüksek iyileşme şansı mevcuttur. B tipi ise erken başlangıçlı olup daha hızlı bir seyir izler. Bu tipte iyileşme şansı A tipine kıyasla daha düşüktür. Bu tipte, bozukluğa çoğunlukla antisosyal davranış eşlik eder (Goldman ve ark., 2005). AKB diğer bozukluklara kıyasla kişiler tarafından kabullenilmesi daha güç bir bozukluktur (Schomerus ve ark., 2011). Bu sebepten, AKB tedaviye karşı dirençli

olup bozuklukta relapslara sıkça rastlanmaktadır. Tam anlamıyla bir tedavi sağlanabilmesi için bozukluğa sebebiyet veren etmenlerin belirlenip ortadan kaldırılması gerekir (Anlı ve ark., 2017).

Alkol kullanımını sebeplerine ilişkin başlıca kuramsal yaklaşımlardan biri ‘Alkol Güdülenme Modeli’dir. Cox ve Klinger (1988) tarafından geliştirilen bu modele göre, bireyi alkol kullanmaya iten temel sebep kullanım sonucunda elde edilecek pozitif sonuçların, kullanmamanın getirilerinden daha baskın gelmesidir. Bu modele göre alkol kullanımını birey tarafından bir beklenti karşılığında bilinçli olarak gerçekleştirilir (Kara & Ayverdi, 2018). Geliştirilen bu modele göre alkol kullanımını bağımlılığa dönüştüren temel motivasyon, duygusal beklentilerin doyumunu ile ilişkilidir (Sussman & Sussman, 2011). Alkol kullanımında beklentilerin kaynağı (iç-dış) ve değeri (olumlu,olumsuz) olmak üzere iki motivasyonel belirleyici vardır (Bollen ve ark., 2021). Bu belirleyicilerin dört boyutu bulunmaktadır. Bunlar: Olumlu içsel bir durumu güçlendirmek ya da olumsuz içsel bir durumla baş edebilmeyi sağlamak, sosyal yönden olumlu ilişkileri arttırmak ya da sosyal reddedilmekten kaçınmaktır (Cooper, 1994).

Genç kesimin büyük bir kısmı alkol ile ergenlik çağında tanışmaktadır. Alkolü ilk kez deneyimleme yaşı 12-14 olarak belirtilirken, alkole ilişkin problemlerin artışı ise 18-25 yaşlarında ortaya çıkmaktadır (akar & Kılınç, 2019). Alkolü deneyimleme yaşı küçüldükçe alkole ilişkin klinik problemlerin ortaya çıkış riski artmaktadır (Karam ve ark., 2004; Jackson ve ark., 1997). Türkiye’de yapılan araştırmalarda çoğunlukla 15-22 yaşları arasında alkole başlandığı ve erkeklerin alkole başlamaya daha yatkın olduğu ifade edilmektedir (akar & Kılınç, 2019). Alkol kullanımını, yaş unsurunun yanı sıra cinsiyete göre de farklılaşmaktadır. Alkol kullanımına, kadınlara kıyasla erkek cinsiyetinde daha sık rastlanmaktadır (Erbay ve ark., 2016).

Alkol kullanım sıklığının yanı sıra kullanım altında yatan sebeplerde cinsiyete göre farklılık gösterebilmektedir. nceki araştırmalar, erkeklerin daha girişken olma ve anksiyetelerini ortadan kaldırma amacıyla kullandığını gösterirken kadınlara ise sosyal yönden dikkat çekme ve sosyal anksiyetelerini azaltmak amacıyla kullandığını ortaya koymaktadır. Son dönemlerdeki çalışmalar ise her iki cinsiyetin alkol kullanımının altında yaygın olarak sosyal sebeplerin olduğunu belirtmektedir (zcan & Sever, 2017).

Alkol Kullanımının Olumsuz Etkileri

Alkolün kötüye kullanımını bireysel sağlık, iş ve sosyal yaşam, aile ve arkadaş ortamı olmak üzere pek çok alanda bireyin yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir (Antai ve ark., 2014). Sosyal yönden problemlerle birlikte birey çevre tarafından dışlanma veya tehlikeli olarak damgalanma gibi sorunlar yaşayabilir (Modi ve ark., 2018). Kişinin yaşamındaki bu olumsuzluklar daha çok psikolojik sıkıntıya ve benlik saygısının zedelenmesine sebep olurken birey daha fazla alkol tüketmeye başladığı bir döngüye girer (Dixit ve ark., 2015). Ayrıca alkol kullanım bozukluğu; bireylerde anksiyete, depresyon, antisosyal davranım bozukluğunun ortaya çıkışına veya artışına sebebiyet verebilmektedir (Ross ve ark., 1988). Alkol kullanımına ilişkin psikiyatrik sorunların yanı sıra nörolojik problemler, üreme sağlığı sorunları ve hatta kanser gibi çeşitli beden problemleri de ortaya çıkabilmektedir (Keyes ve ark., 2010). Alkol kullanımının özellikle erkeklerde şiddet eğilimini arttırdığı ve insan ilişkilerinde sorunlara yol açtığı ifade edilmektedir (Galvani, 2006). Özellikle aile içi şiddeti arttırdığı belirtilen alkol kullanımı, ekonomik sıkıntılara ve işsizlik gibi sorunlarına yol açmaktadır. Bireylerin sorumluluk alma davranışını sekteye uğratan alkol kullanımı, bireylerin sosyal yaşamdaki rollerini yerine getirmesi önünde de engel oluşturmaktadır (Çakır ve ark., 2022).

Alkol Kullanımına İlişkin Belirleyici ve Koruyucu Etkenler

Genç bireylerde alkol, sigara ve uyuşturucu gibi maddelerin kullanım sebepleri irdelendiğinde bireysel ve çevresel pek çok etmene rastlanmaktadır. Aile faktörü hem kalıtsal hem davranışsal yönü ile bireyde madde kullanım temelini hazırlayan belirleyici etmenlerden biri olarak kabul görmektedir (Akfert ve ark., 2009).

Alkol kullanım bozukluğunda kalıtsal etmenlerin oranı %40-%60 dolaylarında farklılık göstermektedir. Ebeveynleri alkol kullanım bozukluğuna sahip çocukların diğerlerine kıyasla 3-4 kat fazla bağımlılık riski bulunmaktadır. Biyolojik ebeveyni alkol kullanım bozukluğuna sahip çocukların, olmayan çocuklara nazaran bağımlılığa daha yatkın oluşu alkol kullanım bozukluğunda kalıtsal etmenlerin önemini ortaya koymaktadır (Alkan & Kılıçtekin, 2020). İkiz çocuklar ve evlat edinme yönündeki çalışmalarda ailede alkol bağımlılığına sahip bir bireyin varlığının alkolizmin ortaya çıkışında güçlü bir yordayıcı olduğunu ve bu doğrultuda alkol

kullanım bozukluğunun genetik temelinin yadsınamaz bir etken olduğunu destekler niteliktedir (Chartier ve ark., 2017).

Alkol kullanımında ailenin davranışsal etkileri de risk faktörleri arasında yer almaktadır. Genç bireyler yaşamın ilk dönemlerinden itibaren bilişsel, sosyal ve duygusal yönden ilk kazanımlarını aile içerisinde elde eder. Bireyin gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmesi için aile ortamının huzursuz ve problemlili olmaması gerekmektedir. Ortamın yanı sıra aile bireyleri ile ilişkilerinin kalitesi de bireyin gelişimsel yönünü etkiler. Ebeveynlerin bireye yönelik çelişkili tutumlara sahip olması, yeterli kontrolü sağlayamaması, çok katı veya çok rahat bir yaklaşıma sahip olması madde kullanımı üzerinde etkisi olan faktörler arasında yer alır. Bunun yanı sıra bireyin aile içindeki şiddet, istismar ya da ihmal gibi problemlere maruz kalması, ebeveynleri arasındaki kavgalara tanıklık etmesi, yoğun nüfuslu ailenin üyesi olması, ebeveynlerinin işsiz ya da düşük eğitim seviyesine sahip olması madde kullanımında rol oynayan risk faktörleri arasında yer almaktadır (Akfert ve ark., 2009).

Alkol kullanım bozukluğunda belirleyici etmenlerden biri de aile öyküsünde alkol kullanım geçmişinin bulunmasıdır. Alkol kullanımında belirleyici bireysel etmenlerde mevcuttur. Bireyin alkolü erken yaşta deneyimlemesi, çocukluktan süre gelen duygu dışavurum problemlerinin mevcut olması, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu'nun (DEHB) bulunması bu faktörler arasında yer almaktadır (Sartor ve ark., 2007).

Alkol kullanımına ilişkin koruyucu faktörler ise kullanım durumunun önüne geçen veya kullanım halinde sürecin bağımlılık boyutuna ulaşma riskini azaltan faktörler olarak belirtilmektedir. Bu faktörler arasında genç bireyin ailesi ve akranları ile sağlıklı ilişkiler içinde olması, güçlü sosyal becerilere sahip olması ve sosyal faaliyetlerde aktif olması yer almaktadır. Aynı zamanda bireyin sorun çözme, empati kurabilme, duygularının denetimini sağlayabilme gibi becerileri ve yüksek benlik değerine sahip olabilme gibi güçlü yönleri de koruyucu faktörler olarak belirtilmektedir (Erdem, 2019).

Genel çerçevede aile alkol kullanımına sebep olan etkenlerden biri olabileceği gibi bireylerin alkol ve madde bağımlılığına karşı koruyucu işlev gösteren bir etken de olabilmektedir. Her iki ebeveynin çocuk ile güvene dayalı sağlıklı ilişkiler kurması, çocuğun bir birey olarak algılanıp bedensel, duygusal ve sosyal yönden gereksinimlerinin karşılanması koruyucu nitelikteki etkenler arasında

yer almaktadır. Aynı zamanda ebeveyn ve çocuk arasında kurulan çift yönlü iyi iletişimin olması, çocuğun ebeveyn desteğini hissettiği bir aile ortamında problemlerini kolay bir şekilde ifade edebilmesi ve bu şekilde olumsuz yaşam olaylarının üstesinden daha kolay bir şekilde gelebilmesi de alkol kullanımına ilişkin koruyucu faktörler olarak gösterilmektedir. (Derin ve ark., 2021) Sonuç olarak çocukların yaşamı üzerinde büyük etkisi bulunan ebeveynlerin, çocukların alkol kullanımını üzerinde de kilit bir rolü vardır. Özellikle ebeveynlerle kurulan güçlü duygusal bağlar alkole yönelmeme konusunda koruyucu rol oynamaktadır (Rafiee ve ark., 2020).

Psikolojik Esneklik

Psikolojik esneklik, bireyin travmatik durumlarla mücadele edebilmesi, dengeli ve yaratıcı bir konumda olup olumlu duyguları bünyesinde barındırabilmesi, sağlıklı beden ve psikolojik işlevselliği sağlayıp sürdürebilmesi hali olarak ifade edilmektedir (Öcel, 2017).

Psikolojik esneklik bireyin iyi olma halini ve psikolojik sağlığını koruması üzerinde oldukça etkili bir unsurdur. Psikolojik esnekliğin yoksunluğu, pek çok psikopatolojik durumun ortaya çıkışına zemin hazırlamaktadır. Klinik açıdan sorunlarla ve hayatta karşılaşılan problemlerle baş edememenin de psikolojik esnekliğin eksiliği ile bağlantısı bulunmaktadır. Bunun aksine psikolojik esneklik düzeyini artırma yönündeki uğraşlar, birçok psikolojik problemin onarılması üzerinde etkilidir (Aslan & Türk, 2022).

Psikolojik esneklik, temel psikolojik gereksinimlerin karşılanmasında, hayatta karşılaşılan olumsuz durumları idare edebilmede ve psikolojik sağlık dengesini sürdürebilmede oldukça büyük öneme sahip bir unsur olarak kabul edilmektedir (Acar,2022). Psikolojik esneklik, bireyin zihinsel, duygusal, davranışsal yönleri ile etkileşimlerini kapsayan çok yönlü bir süreçtir (Scott & McCracken, 2015). Psikolojik esneklikte birey olumsuz yaşam deneyimlerini yok sayma, onları denetim altında tutma veya onlardan uzaklaşma çabası içinde olmaz. Bunun aksine bu deneyimlerin varlığı, bireyin değerleri doğrultusunda kabul edilir ve birey bunlarla baş etme uğraşı içinde olur. Psikolojik esneklik, ruhsal problemlerden korunmayı sağlarken aynı zamanda bireyin yaşam kalitesinde artışı, duygusal doyumu ve iş tatminini sağlar (Fledderus ve ark., 2010). Psikolojik esnekliğin artışı bireyin iyi olma hali ile paralellik gösterir (Karataş & Selçuk, 2023).

Psikolojik esneklik, kabul ve kararlılık terapisinin (ACT) temel öğelerinden biridir. Psikolojik esneklik, altı temel sürecin bir bütünü bağlamında ele alınabilmektedir. Bu süreçler: Anda olma, bilişsel ayrışma, kabul, bağlamsal benlik, değerler ve değerler doğrultusunda kararlı davranışlardır. Bir bütünün parçası olan bu süreçler birbirleri ile etkileşim içindedir (Acar, 2022). ACT' de bu altı sürece odaklanılarak bireyin psikolojik esnekliğinin artırılması ve bu yolla klinik problemlerinin giderilmesi hedeflenir (Bluett ve ark., 2014).

Psikolojik katılık ise psikolojik esnekliğin karşıtı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Psikopatoloji ile ilişkili bu model de kendi içerisinde altı süreçten meydana gelmektedir. Bu süreçlerin içeriği de psikolojik esnekliğin sağlıklı olarak atfedilen süreçlerinin tam tersi yönünde bir içeriğe sahiptir (Scott & McCracken, 2015). Psikolojik katılık; davranışsal sorunların ve depresyon, anksiyete gibi birçok psikopatolojik durumun ortaya çıkışında önemli bir etkiye sahiptir (Latzman & Masuda, 2013).

Psikolojik Esneklik Süreçleri

Bilişsel Ayrışma: Zihinsel süreçlerin eylemler üzerinde etkisi bulunan ve işlevselliği olumsuz yönde etkileyen baskınlığı, en aza indirmek için sergilenen duruşu ifade eder. Ayrışma, zihinsel müdahaleden ziyade farkındalığı içerir. Bireyin, düşünme davranışı ile düşüncesinin varlığının farkındalığı üzerinde durulur (Yavuz, 2015). Ayrışma, kişinin düşünce işleyişine yersiz müdahalesi veya bu düşüncelere yönelik katı bağlılığı yerine düşüncelerin gözlemlenmesi ve farkındalığı ile ilişkilidir (Dursun & Akkaya, 2022).

Kabul: Bireyin zihinsel, fiziksel, duygusal belirtiler, yaşamışlıklar gibi içsel süreçlerin içeriğine, yersiz ve işlevsiz bir şekilde müdahalesi ve bunları değiştirme yönündeki çabası yaşantısal kaçınma olarak belirtilmektedir (Yavuz, 2015). Bireyin yaşantısal deneyimlerinden kaçınmak yerine bu süreçleri görmesi ve benimsemesi ise kabul olarak ifade edilir. Bireyin bu süreçlere yersiz müdahalesi veya bunları değiştirme çabası psikolojik yönden olumsuzluklara sebep olurken kabul ile birey bu süreçleri görür ve onlarla uzlaşır. Kabul birey için bir son teşkil etmez. Bunun yerine, değerleri doğrultusunda davranabilmenin bir yolu olarak bireyi motive eder. ACT'de kabul, yaşantısal deneyimlerden kaçınmaya karşın bir yöntem olarak sunulur (Hayes ve ark., 2006).

Anda Olmak: Kişinin geçmiş ya da gelecekteki ziyade bu an ile bağlantı kurması ve içinde bulunulan zamanın farkında olması şeklinde ifade edilmektedir. Anda olmak kişinin kendi ve diğer insanlarla daha dolaysız ilişkiler kurmasını sağlamaktadır. Bu durum, kişinin daha esnek davranışlar sergilemesine olanak tanımaktadır (Ulubay & Güven, 2022).

Bağlamsal Benlik: Kişinin yaşam akışında değişim olgusunu kabul etmesi ve 'benlik' kavramını bu değişim karşısında koruması hali olarak aktarılmaktadır. Bununla birlikte birey yaşamını tek bir olay veya deneyimden ziyade bir bütün olarak ele alır (Ulubay & Güven, 2022). Bağlamsal benliğe sahip olmak, ayrışma ve kabullenme açısından da gereklilik gösterir (Hayes ve ark., 2006).

Değerler: ACT' ye göre değerler birey tarafından tercih edilmiş, sözlü şekilde aktarılan, etkin ve değişken bir formda olan, geniş zamanlı yaşam hedefleri olarak ifade edilmektedir. Değerlerin varlığı diğer süreçlerin oluşumu için gereklilik teşkil eder (Yılmaz, 2015).

Değerler Doğrultusunda Davranış: Kişinin davranışlarını, değerlerini odak alarak şekillendirmesi durumudur (Dursun & Akkaya, 2022). Psikolojik esnekliği yüksek olan bireyler değerleri doğrultusunda davranış sergilerken psikolojik katılığı yüksek olan kişiler davranışlarını çevrenin yargısı veya tasdik edişi doğrultusunda belirler (Yılmaz, 2015).

İlgili Araştırmalar

Üniversite öğrencilerinde riskli alkol kullanımının yordayıcı etkenlerini değerlendiren bir çalışmada ailesi ile yaşayan bireylerin riskli alkol kullanım oranının daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir. Ailesi ile yaşayan bireylerin sosyallikten daha uzak olması ve duyguların daha az ifade edilmesinin alkol kullanımı ile ilişkisi üzerinde durulmuştur. Araştırmaya göre aile tutumları riskli alkol kullanımı için risk etmenlerinden biri olarak ifade edilmiştir (Eryılmaz ve ark., 2020).

Alanyazında depresyona sahip kişilerin alkol kullanımına daha yatkın oldukları belirtilmektedir. Çelik, Gençaslan ve Yıldırım (2018) tarafından Sağlık Meslek Yüksek Okulu'nda öğrenim gören 262 hemşirelik öğrencisi ile yürütülen bir

çalışmada alkol tüketen öğrencilerin Beck Depresyon Ölçeği Envanteri (BDÖE) puanlarının diğer öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir. Pek çok araştırma, alkol kullanımı ile davranış bozukluğu, yoğun kaygı seviyesi, olumlu olmayan benlik algısı, içe kapanık kişilik yapısı arasında bağlantı olduğunu ortaya koymaktadır. Lise öğrencilerinin sigara ve alkol kullanım sıklığını ve kullanım üzerinde etkisi bulunan etmenleri incelemek amacıyla yapılan bir çalışmada psikolojik tedavi almış öğrencilerin diğer öğrencilere nazaran daha yüksek oranda alkol ve sigara kullandıkları bulgusu elde edilmiştir (Akkuş ve ark., 2017). Maclean ve French (2014) tarafından yürütülen çalışmada kişilik bozukluğu, alkol kullanımı ve alkolün kötüye kullanımı ilişkisi ele alınmıştır. Veriler 21-64 yaşları arasındaki yetişkin bireylerden ampirik modellerden faydalanılarak toplanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda kişilik bozukluğuna sahip bireylerin alkol tüketme ve alkolü kötüye kullanma oranının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Bunun yanı sıra antisosyal, borderline, histrionik ve narsisistik kişilik bozukluğuna sahip bireylerin alkol ile daha güçlü bağ geliştirdikleri belirtilmektedir.

Kuria ve arkadaşları tarafından (2012) alkol bağımlılığı ve depresyon ilişkisi ile alkol bağımlılığı tedavisinin etkinliğini ele alan bir çalışmada 188 alkol bağımlısı ile çalışılmıştır. Veriler, bireylerden 6 ay aralıklarla toplanmıştır. Alkol bağımlılarında depresyon prevalansının yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir. Alkol bağımlılığı ile majör depresyon arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanırken depresyonun, alkol bağımlılığı tedavisinin sürecini ve sonucunu etkilediği de belirtilmektedir.

Algılanan ebeveyn tutumlarının yetişkinlik dönemi ruh sağlığına etkisi yönünde çeşitli çalışmalar mevcuttur. Demirsu (2018) tarafından algılanan ebeveyn tutumları ile sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada kaygı duyarlılığı ve psikolojik dayanıklılık gibi değişkenlerde ele alınarak 385 katılımcıdan veri toplanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda aşırı koruyucu veya reddedici gibi olumsuz ebeveyn tutumlarının kaygı ve kaygı duyarlılığı ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu, bunun aksine psikolojik dayanıklılık ile negatif yönlü ilişkisi olduğu saptanmıştır. Duygusal sıcaklık gibi olumlu ebeveyn yaklaşımı ile kaygı ve kaygı duyarlılığı arasında negatif yönlü bir ilişki bulunurken, psikolojik dayanıklılık ile pozitif yönlü bir ilişkiye rastlanmıştır. Araştırma sonucuna göre

algılanan ebeveyn tutumlarının, yetişkinlik dönemi bilişsel süreçlerine ve psikopatoloji gelişimine etkisi bulunmaktadır.

Ebeveyn tutumlarının, ergenlerde alkolün kötüye kullanımını üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılan bir araştırmada 13-16 yaşları arasındaki 506 ergenden veri toplanmıştır. Çalışma bulgularınca, ergenlerde alkole başlama ve alkolü kötüye kullanma düzeyinde ebeveyn tutumunun yordayıcı bir etken olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda ebeveyn desteğinin ve uygun düzeyde ebeveyn takibinin alkolün kötüye kullanımını üzerinde önleyici bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir (Barnes ve ark., 2004).

Karataş ve Selçuk (2023) manevi iyi oluş üzerinde psikolojik esnekliğin ve çeşitli demografik faktörlerin rolünü incelemek amacıyla bir devlet üniversitesinin ilgili bölümlerinde okuyan ve tesadüfi olarak belirlenen 382 öğrenci ile çalışılmıştır. Çalışma verileri Manevi İyi Oluş Ölçeği, Psikolojik Esneklik Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılarak toplanmıştır. Veriler doğrultusunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin manevi iyi oluşları üzerinde psikolojik esnekliğin etkili bir değişken olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları literatürdeki benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir. Psikolojik esnekliğin, duygusal sıkıntı ve stres üzerindeki koruyucu etkilerini araştıran bir çalışmada ise Hava Kuvvetlerinde aktif olarak görev yapan 168 kişi ile çalışılmıştır. Veriler, görevlendirmeden önce ve sonra belli aralıklarla örneklemeden toplanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda daha yüksek psikolojik esnekliğe sahip askerlerin diğer askerlere kıyasla daha az travma sonrası stres bozukluğu ve daha az depresyon yaşadığı belirtilmektedir. Aynı zamanda daha yüksek psikolojik esnekliğin daha düşük intihar riskli ile de ilişkili olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda psikolojik esnekliğin, duygusal sıkıntı ve stres üzerinde koruyucu yönü olduğu ifade edilmektedir (Bryan ve ark., 2015).

BÖLÜM III

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, nicel araştırma deseni olan ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. İlişkisel tarama, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve bazı ilişki türü ya da türlerinin ne dereceye kadar olduğunun bulunması sebebiyle tercih edilmektedir (Büyüköztürk ve ark., 2014). Çalışmada, genç yetişkin erkek bireylerde algılanan ebeveyn tutumları ile alkol kullanımı arasındaki ilişkide etki edebileceği düşünülen psikolojik esnekliğin de bu model çerçevesinde incelenmesi hedeflenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni alkol kullanımı olan genç yetişkin erkek bireylerdir. Örneklem, olasılıklı olmayan örnekleme yönteminden amaçsal örneklem ile belirlenmiştir. Bu doğrultuda amaçsal örneklem metodu olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi araştırmanın amaçlarına uygunluğu açısından daha zengin bir çalışma alanı oluşturduğu için seçilmiştir (Büyüköztürk ve ark., 2014). Bu kapsamda 384 bireyden veri toplanması hedeflenmiş olup araştırma sonunda, katılım gösteren 392 birey değerlendirmeye dahil edilmiştir.

Araştırmanın örneklem seçiminde yeterli düzeyde birey sayısının belirlenebilmesi adına aşağıdaki formül kullanılmıştır.

$$n = \frac{z_a^2 \cdot p \cdot q}{d^2} \quad n = \frac{(1,96)^2 \cdot 0,50 \cdot 0,50}{(0,50)^2} = 384$$

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı Tabla 1.de yer almaktadır.

Tablo 1.*Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı*

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş grubu		
18-24 yaş	178	45,52
25-31 yaş	155	39,64
32 yaş ve üstü	58	14,83
Eğitim durumu		
İlköğretim	23	5,88
Lise	91	23,27
Üniversite	219	56,01
Lisansüstü	58	14,83
Medeni durumu		
Bekar	296	75,70
Evli	85	21,74
Boşanmış	10	2,56
Birlikte yaşadığı kişiler		
Yalnız	72	18,41
Aile	193	49,36
Eş	60	15,35
Arkadaş	50	12,79
Diğer	16	4,09
Annenin sağ olma durumu		
Evet	380	97,19
Hayır	11	2,81
Babanın sağ olma durumu		
Evet	342	87,47
Hayır	49	12,53
Kardeş sayısı		
Yok	14	3,58
1-2	181	46,29
3-4	109	27,88
5 ve üstü	87	22,25

Anne eğitim

Okur-yazar değil	72	18,41
İlköğretim	228	58,31
Lise	66	16,88
Üniversite ve üzeri	25	6,39

Baba eğitim

Okur-yazar değil	19	4,86
İlköğretim	241	61,64
Lise	81	20,72
Üniversite ve üzeri	50	12,79

Anne ve baba tarafından büyütülme

Evet	381	97,44
Hayır	10	2,56

Sosyo-ekonomik düzey

Düşük	54	13,81
Orta	283	72,38
Yüksek	54	13,81

Tablo 1. incelendiğinde katılımcıların %45,52'sinin 18-24 yaş, %39,64'ünün 25-31 yaş, %14,83'ünün 32 yaş ve üstünde, %23,27'sinin lise, %56,01'inin üniversite ve %14,83'ünün lisansüstü mezunu, %75,70'inin bekar, %18,41'inin yalnız, %49,36'sını ailesiyle, %15,35'inin eşiyle, %12,79'unun arkadaşlarıyla yaşadığı belirlenmiştir. Katılımcıların %97,19'unun annesinin, %87,47'sinin babasının sağ olduğu, %46,29'unun 1-2 kardeş, %27,88'inin 3-4 kardeş ve %22,25'inin 5 ve üstü kardeş olduğu, %18,41'inin annesinin okur-yazar olmadığı, %58,31'inin ilköğretim, %16,88'inin lise mezunu olduğu, %61,64'ünün babasının ilköğretim mezunu, %20,72'sinin lise, %12,79'unun üniversite ve üzeri düzeyde eğitim aldığı, %97,44'ünün annesi ve babası tarafından büyütüldüğü, %13,81'inin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük, %72,38'inin orta ve %13,81'inin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Yapılan çalışmada 'Katılımcı Bilgilendirme Formu, Aydınlatılmış Onam Formu, Sosyo-demografik Bilgi Formu, Anne Baba Tutum Ölçeği, Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği' kullanılmıştır.

Sosyo-demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Sosyo-demografik Bilgi Formu, bireylerin demografik bilgilerini kapsayacak biçimde oluşturulmuştur. Bu form yaş, eğitim düzeyi, ebeveynlerin eğitim seviyesi, ailenin mevcut maddi durumu gibi bilgileri içeren 12 soruyu kapsamaktadır. Soruların içeriği, araştırma alt problemlerini aydınlatmaya ve çalışmanın değişkenleri konusunda daha detaylı bilgi almaya yardımcı olacak şekilde düzenlenmiştir. Gizlilik ilkesine aykırı olabilecek sorular bulunmamaktadır.

Ana Baba Tutum Ölçeği

1972 yılında Kuzgun tarafından, anne ve baba tutumlarını belirlemek ve kategorileştirmek amacıyla oluşturulan Anne Baba Tutum Ölçeği, Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1993) tarafından ele alınıp yeniden düzenlenmiştir. Ölçek demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi olmak üzere üç alt boyutu içeren ve 40 soruyu kapsayan ölçek 5'li likert tipi bir ölçektir. Anne Baba Tutumları Ölçeğinin, Cronbach Alfa ile hesaplanan iç tutarlılık katsayısının demokratik tutum için 0.89, koruyucu-istekçi tutum için 0.82 ve otoriter tutum için 0.78 olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin test tekrar test yöntemi ile hesaplanan kararlılık katsayısı demokratik tutum için 0.92, koruyucu-istekçi tutum için 0.75 ve otoriter tutum için 0.79 olarak belirtilmiştir. Ölçeğin geçerliliğini belirlemek amacıyla 1992-1993 yılında 100 kişilik üniversite öğrencisinden oluşan örneklem grubuna Anne Baba Tutumları Ölçeği uygulanmıştır ve yapılan faktör analizi ile ölçeğin boyutları belirlenmiştir (Sezer ve Yıldırım, 2018).

ABTE'nin otoriter ve koruyucu-istekçi tutum alt ölçek puanları arasında ise .36; demokratik tutum alt ölçek puanları ve otoriter tutum alt ölçek puanları arasında .64 korelasyon değerleri elde edilmiştir (Çapulcuoğlu ve Gündüz, 2013).

Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi

Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi (AKBTT), ilk olarak 6 farklı ülkede Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından birinci basamak hizmetlerinde zararlı ve riskli alkol tüketimini belirlemeye yönelik olarak düzenlenmiş projenin ardından oluşturulmuştur. Ölçeğin son şekli Babor ve arkadaşları (2001) tarafından düzenlenmiştir (Atlam ve Yüncü, 2017).

AKBTT; içme alışkanlığı, alkol tüketimi ve alkole ilişkin problemleri tespit eden ve 10 maddeyi kapsayan bir ölçektir. Ölçekten elde edilebilecek toplam puan 40'tır. Ölçeğin kesme noktası 8 veya 9 olarak önerilmektedir (Saunders, Aasland, Babor ve ark., 1993).

Ölçeğin ilk üç sorusu tehlikeli alkol kullanımını; 4., 5. ve 6. sorular bağımlılık belirtilerini; son dört soru ise zararlı alkol kullanımını ifade etmektedir. Saatçioğlu, Evren ve Çakmak (2002) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Ölçeğin iç tutarlılığı iki farklı görüşmeci için .59 ve .65 şeklinde elde edilmiştir. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği ise .90'dır. Bu teste göre toplam puan 7 ve aşağısı ise tehlikesiz içme grubu, 8-14 aralığında ise tehlikeli içme grubu ve eğer 15 ve daha fazlası ise potansiyel alkol bağımlısı grubundadır (Akt: Demir vd., 2022).

Psikolojik Esneklik Ölçeği

Ölçeğin orijinali yetişkin bireylerin psikolojik esnekliklerini ölçmek amacıyla Francis, Dawson ve Golijani-Moghaddam (2016) tarafından oluşturulmuştur. Orijinal ölçek, değerler doğrultusunda yaşama (8 madde), davranışsal farkındalık (5 madde) ve yaşantıya açıklık (10 madde) olmak üzere 23 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Orijinal ölçek maddelerinin, faktör yükleri. 46 ile .77 arasında farklılık göstermektedir. Ölçeğin Cronbach α iç tutarlılık katsayısı davranışsal farkındalık alt ölçeği için. 87, değerler doğrultusunda yaşam alt ölçeği için. 90 ve yaşantıya açıklık alt ölçeği için. 90, olarak bulunmuştur. Ölçeğin tümü için Cronbach α değeri ise. 91 olarak bulunmuştur (Sağar, 2022).

Ölçeğin uyarlama çalışması Karakuş ve Akbay (2020) tarafından yapılmıştır. Uyarlanan ölçek 28 maddeden oluşmakta ve 5 alt boyutu içermektedir. 7'li likert tipinde olan bu ölçeğin faktör yükleri. 47 ile 81 arasında değişmektedir. Uyarlanan ölçeğin maddeleri güncel hali ile tekrardan numaralandırılmıştır. Ölçek değer ve değerler doğrultusunda davranış (1, 7, 9, 13, 16, 19, 21, 26, 27, 28), an'da olma (8, 14, 18, 20, 22, 23, 25), kabul (2, 3, 5, 6, 24) bağlamsal benlik (4, 10, 12) ve ayrışma (11, 15, 17) olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek puanlaması 1-7 arasında yapılmaktadır. Ölçeğin uyarlama çalışmasında Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla değer ve değer doğrultusunda davranış boyutu. 84, an'da olma. 60, kabul. 72, bağlamsal benlik. 73 ve ayrışma. 59 olarak ifade edilmiştir (Karakuş ve Akbay, 2020).

Uyarlama çalışmasında Psikolojik Esneklik Ölçeğinin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ölçeğin geneli için .79 olarak bulunmuştur. Ölçeğin genel bir puanlaması yapılabileceği gibi alt boyutlar kendi içerisinde değerlendirilebilmektedir. Ölçekte 2, 3, 5, 6, 8, 14, 18, 20, 22, 23, 24 ve 25. maddeler tersine puanlanmaktadır. Ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 196 , en düşük puan ise 28'dir. Ölçek maddelerinin değerlendirilmesinde her alt ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek psikolojik esnekliği ifade eder (Karakuş ve Akbay, 2020).

Veri Toplama Süreci

Veriler, 'Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurulu' onayı sonrasında toplanmıştır. Veriler yaklaşık 2 aylık bir süreç sonunda elde edilmiştir. Veriler, pandemi koşullarına bağlı olarak online (çevrimiçi) şekilde toplanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Google Forms (Google Workspace)'dan faydalanılmıştır. Verilerin, örneklem ile paylaşımında sosyal medyadan (instagram, telegram ve whatsapp) yararlanılmıştır. Veri toplama aşamasında herhangi bir teşvik verilmemiştir. Katılımcılara bilgi formları (Ek-1), ölçekler ile birlikte online olarak sunulmuştur. Katılımcıların onayı Aydınlatılmış Onam Formu (Ek-2) ile online olacak şekilde alınmıştır.

Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada verilerin analizinde Sosyal Bilimler için İstatistikse Paket Programı (SPSS) kullanılmıştır.

Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği, Psikolojik Esneklik Ölçeği ve Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testine verdikleri yanıtların güvenilir olma durumu Cronbach Alfa testiyle incelenmiş olup, alfa katsayısı Ana-Baba Tutum Ölçeği için 0,823, Psikolojik Esneklik Ölçeği için 0,863 ve Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi için 0,885 bulunmuştur.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı frekans analizleriyle belirlenmiş ölçeklerden alınan puanlar için betimleyici istatistikler verilmiştir.

Çalışma Planı

Araştırmaya başlamadan önce tez öneri formu oluşturulmuş ve etik kurula sunulmuştur. Etik kurul onayının hemen ardından literatür tarama sürecine

başlanmıştır. Hemen akabinde veriler toplanmaya başlanmıştır. Veriler, pandemi koşullarına bağlı olarak online (çevrimiçi) şekilde toplanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Google Forms (Google Workspace)'dan faydalanılmıştır. Verilerin, örneklem ile paylaşımında sosyal medyadan (instagram, telegram ve whatsapp) yararlanılmıştır. Daha sonra veriler Sosyal Bilimler için İstatistikse Paket Programı (SPSS) kullanılarak analiz edilerek raporlanmıştır. Elde edilen sonuçlar literatür çerçevesinde tartışılmış, ardından süreç önerilerde bulunularak sonlandırılmıştır.

İŞLEM	TARİH
Tez öneri formu, etik kurula sunulmuştur.	10.08.2022
Etik kurul izin formu alınmıştır	19.10.2022
Literatür taraması gerçekleştirilmiştir.	05.11.2022
	-15.02.2023
'Google Dökümanlar' platformu aracılığıyla katılımcılara ulaşılmış ve veri toplanmıştır.	22.02.2023- 25.03.2023
Toplanan veriler analiz edilmiştir.	25.03.2023
	-
	04.04.2023
Analiz sonuçları literatür çerçevesinde tartışılmış ve araştırmacılara, uygulayıcılara, kurumlara ve devlete çeşitli önerilerde bulunulmuştur.	05.04.2023- 08.05.2023

Tablo 2.*Katılımcıların Ölçek Puanları İçin Normallik Testi Sonuçları*

	Kolmogorov-Smirnov			Çarpıklık	Basıklık
	İst.	sd	p		
Demokratik	0,089	391	0,000*	0,748	2,267
Koruyucu	0,091	391	0,000*	0,651	2,257
Otoriter	0,090	391	0,000*	-0,519	2,151
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	0,095	391	0,000*	-0,943	1,066
Anda olma	0,076	391	0,000*	0,605	0,699
Kabul	0,066	391	0,000*	0,066	-0,697
Bağlamsal benlik	0,079	391	0,000*	-0,124	-0,390
Ayrışma	0,061	391	0,001*	-0,147	-0,253
Psikolojik Esneklik Ölçeği	0,031	391	0,200	0,143	-0,028
Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi	0,224	391	0,000*	1,805	3,288

* $p < 0,05$

Tablo 2.'de katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği, Psikolojik Esneklik Ölçeği ve Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanlarının normalliği Kolmogorov-Smirnov testi ve çarpıklık-basıklık katsayıları ile incelenmiş ve normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Bundan dolayı araştırmada parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanlarını karşılaştırmada, iki grup için Mann-Whitney U testi, üç ve fazla sayıda grup için Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Ana-Baba Tutum Ölçeği, Psikolojik Esneklik Ölçeği ve Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi arasındaki ilişkiler için Spearman testi uygulanmıştır. Ana-Baba Tutum Ölçeği ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini yordama durumu için lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Ana-Baba Tutum Ölçeği, Psikolojik Esneklik Ölçeği ve Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanlarını yordama durumları için Yapısal Eşitlik Modellemesi uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular

Tablo 3.

Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanları İçin Karşılaştırma Bulguları

	N	\bar{x}	S	M	SO	X^2/Z	p	Fark
Yaş grubu								
18-24 yaş	178	5,13	6,55	3	204,00	3,605	0,165	
25-31 yaş	155	5,16	6,80	2	195,72			
32 yaş ve üstü	58	3,72	5,37	1,5	172,22			
Eğitim durumu								
İlköğretim	23	5,87	7,51	1	192,50	0,058	0,996	
Lise	91	4,86	6,47	3	194,46			
Üniversite	219	4,78	6,26	2	196,61			
Lisansüstü	58	5,28	7,09	2,5	197,53			
Medeni durumu								
Bekar ¹	296	5,49	6,80	3	208,54	33,592	0,000*	1-2
Evli ²	85	2,41	4,40	0	140,41			1-3
Boşanmış ³	10	9,80	6,11	9,5	297,35			2-3
Birlikte yaşadığı kişiler								
Yalnız ¹	72	7,83	8,79	4	233,71	41,055	0,000*	1-3
Aile ²	193	4,31	5,73	2	188,75			2-3
Eş ³	60	2,05	3,78	0	134,45			
Arkadaş ⁴	50	6,86	5,99	5,5	251,47			
Diğer ⁵	16	4,25	6,80	1	171,22			
Kardeş sayısı								
Yok ¹	14	8,07	10,03	3	221,86	12,643	0,005*	1-3
1-2 kardeş ²	181	5,45	6,80	3	208,36			1-4
3-4 kardeş ³	109	4,88	5,87	3	201,18			
5 ve üstü ⁴	87	3,41	5,62	0	159,63			
Anne ve baba tarafından büyütülme								

Evet	381	4,87	6,48	2	194,71	-1,417	0,156
Hayır	10	7,20	7,05	5,5	245,00		
Sosyo-ekonomik düzey							
Düşük	54	4,67	6,69	2	190,45	3,537	0,171
Orta	283	4,84	6,56	2	192,04		
Yüksek	54	5,69	6,00	4	222,28		

* $p < 0,0$

Tablo 3.'te katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları için karşılaştırma bulguları gösterilmiştir. Araştırmaya alınan bireylerin yaş grubuna ve eğitim durumuna göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları arasında istatistik açısından önemli farklılıklar yoktur ($p > 0,05$).

Katılımcıların medeni durumuna göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları arasında istatistik açısından önemli farklılıklar vardır ($p < 0,05$). Evli bireylerin Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları diğer katılımcılardan düşüktür. Ayrıca bekar bireylerin Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları boşanmışlardan düşüktür.

Katılımcıların birlikte yaşadığı kişilere göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları arasında istatistik açısından önemli farklılıklar vardır ($p < 0,05$). Eş ile birlikte yaşayanların Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları yalnız ve aile ile yaşayanlardan düşüktür.

Araştırmaya dahil edilen bireylerin kardeş sayısına göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları arasında istatistik açısından önemli farklılıklar vardır ($p < 0,05$). Kardeşi olmayanların Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları 3-4 kardeş ve 5 ve üstü sayıda kardeşi olanlardan yüksektir.

Katılımcıların anne ve baba tarafından büyütülme ve sosyo-ekonomik düzeyine göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları arasında istatistik açısından önemli farklılıklar yoktur ($p > 0,05$).

Tablo 4.

Katılımcıların Ebeveynlerinin Bazı Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanları İçin Karşılaştırma Bulguları

	N	\bar{x}	s	M	SO	Z/X ²	p	Fark
Annenin sağ olma durumu								
Evet	380	4,91	6,47	2	195,94	-0,061	0,952	
Hayır	11	5,64	7,59	3	198,00			
Babanın sağ olma durumu								
Evet	342	5,04	6,60	3	198,46	-1,161	0,246	
Hayır	49	4,16	5,75	2	178,83			
Anne eğitim								
Okur-yazar değil	72	4,14	5,79	1	175,17	23,541	0,000*	1-3
İlköğretim	228	4,12	5,62	2	184,30			2-3
Lise	66	8,24	8,12	5,5	253,93			
Üniversite ve üzeri	25	5,92	8,33	4	209,78			
Baba eğitim								
Okur-yazar değil	19	5,05	6,27	2	188,68	8,762	0,033*	3-4
İlköğretim	241	4,46	5,93	2	190,47			
Lise	81	6,79	7,91	4	226,96			
Üniversite ve üzeri	50	4,16	6,30	1	175,29			

* $p < 0,05$

Tablo 4.'te araştırmadaki katılımcıların ebeveynlerinin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları için karşılaştırma bulguları verilmiştir.

Katılımcıların anne ve babasının sağ olma durumuna göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları arasında istatistik açısından önemli farklılıklar yoktur ($p > 0,05$).

Araştırmaya katılan bireylerin anne ve baba eğitim durumuna göre Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları arasında istatistik açısından önemli farklılıklar vardır ($p<0,05$). Annesi lise mezunu katılımcıların Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları annesi okur-yazar olmayan ve ilköğretim mezunu olanlardan daha yüksek bulunmuştur. Babası lise mezunu olanların Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları, babası üniversite mezunu olanlardan daha yüksektir.

Tablo 5.

Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği Puanları

	N	\bar{x}	s	Min	Max
Demokratik	391	41,27	7,60	15	74
Koruyucu	391	41,41	7,58	15	73
Otoriter	391	32,70	5,30	10	50

Tablo 5.'te araştırmaya katılan katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği puanları verilmiş olup, katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeğindeki demokratikten ortalama $41,27 \pm 7,60$ puan, koruyucudan $41,41 \pm 7,58$ puan ve otoriterden $32,70 \pm 5,30$ puan almıştır.

Tablo 6.

Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları

	N	\bar{x}	s	Min	Max
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	391	53,39	12,69	10	70
Anda olma	391	26,61	7,35	9	49
Kabul	391	20,92	7,15	5	35
Bağlamsal benlik	391	12,98	4,57	3	21
Ayrışma	391	13,11	4,15	3	21
Psikolojik Esneklik Ölçeği	391	127,02	24,75	61	196

Tablo 6.'da araştırma kapsamına alınmış olan bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 6.'ya göre katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki Değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan ortalama $53,39 \pm 12,69$ puan, Anda olmadan $26,61 \pm 7,35$ puan, Kabulden $20,92 \pm 7,15$ puan, Bağlamsal benlikten $12,98 \pm 4,57$ puan ve Ayrışmadan $13,11 \pm 4,15$ puan aldıkları belirlenmiştir. Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği genelinden ortalama $127,02 \pm 24,75$ puan aldıkları belirlenmiştir.

Tablo 7.

Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği Puanları ile Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanları İçin Korelasyon Bulgular

		Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi
	Rho	0,108
Demokratik	P	0,034*
	N	391
	Rho	0,081
Koruyucu	P	0,111
	N	391
	Rho	0,010
Otoriter	P	0,836
	N	391

* $p < 0,05$

Tablo 7. 'de katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği puanları ile Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları için yapılan Spearman korelasyon testi sonuçları verilmiştir.

Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeğindeki Demokratikten aldıkları puanlar ile Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları arasında istatistik açısından önemli, düşük kuvvette ve pozitif yönde korelasyon olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeğindeki Koruyucu ve Otoriterden aldıkları puanlar ile Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları arasında istatistik açısından önemli korelasyon olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Tablo 8.

Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları ile Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanları İçin Korelasyon Bulgular

		Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	rho	-0,148
	p	0,003*
	N	391
Anda olma	rho	0,019
	p	0,711
	N	391
Kabul	rho	-0,002
	p	0,976
	N	391
Bağlamsal benlik	rho	-0,066
	p	0,190
	N	391
Ayrışma	rho	-0,025
	p	0,619
	N	391
Psikolojik Esneklik Ölçeği	rho	-0,082
	p	0,105
	N	391

* $p < 0,05$

Tablo 8.'de katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları ile Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları için yapılan Spearman korelasyon testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 8.'de göre katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki Değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan aldıkları puanlar ile Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları arasında istatistik açısından önemli, düşük kuvvette ve negatif korelasyon olduğu görülmüştür ($p < 0,05$).

Tablo 9.

Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini Yordama Durumu

	B	S.E.	Wald	Sd	P	Exp(B)	%95 G.Ä.	
							Alt	Üst
Demokratik	0,07	0,03	5,39	1	0,020*	1,07	1,011	1,134
Koruyucu	0,02	0,03	0,48	1	0,490	1,02	0,964	1,079
Otoriter	-0,09	0,03	8,95	1	0,003*	0,92	0,867	0,971
Sabit	-2,30	0,85	7,32	1	0,007	0,10		

Tablo 9.'da araştırmaya katılan katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği puanlarının Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini yordama durumuna ilişkin lojistik regresyon analizi bulgular verilmiştir.

Tablo 9.'a göre katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeğindeki Demokratik ($\beta=0,07;p<0,05$) puanlarının Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde, Otoriter ($\beta=-0,09;p<0,05$) puanlarının ise Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde yordadığı belirlenmiştir. Bu bağlamda katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeğindeki Demokratikten aldıkları puanların bir birim artması Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini %7 artırmakta, Otoriterden aldıkları puanların bir birim artması Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini %8 azaltmaktadır.

Tablo 10.

Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanlarının Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini Yordama Durumu

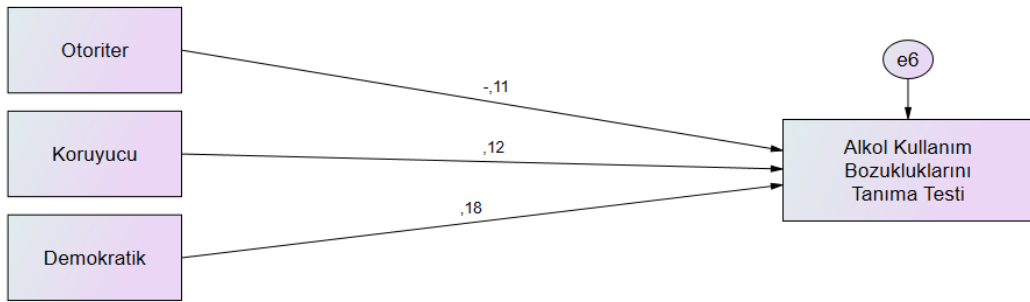
	B	S.E.	Wald	sd	P	Exp(B)	%95 G.Ä.	
							Alt	Üst
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	-0,032	0,013	6,083	1	0,014*	0,969	0,945	0,993
Anda olma	0,025	0,020	1,518	1	0,218	1,025	0,985	1,067
Kabul	-0,007	0,022	0,110	1	0,740	0,993	0,951	1,036
Bağlamsal benlik	-0,006	0,035	0,028	1	0,866	0,994	0,927	1,066
Ayrışma	0,022	0,039	0,305	1	0,581	1,022	0,946	1,104
Sabit	-0,475	0,648	0,537	1	0,464	0,622		

Tablo 10’da katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini yordama durumuna ilişkin lojistik regresyon analizi bulgular gösterilmiştir.

Tablo 10. incelendiğinde katılımcıların Psikolojik Ölçeğindeki Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanlarının Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde yordadığı belirlenmiştir ($\beta=0,032;p<0,05$).

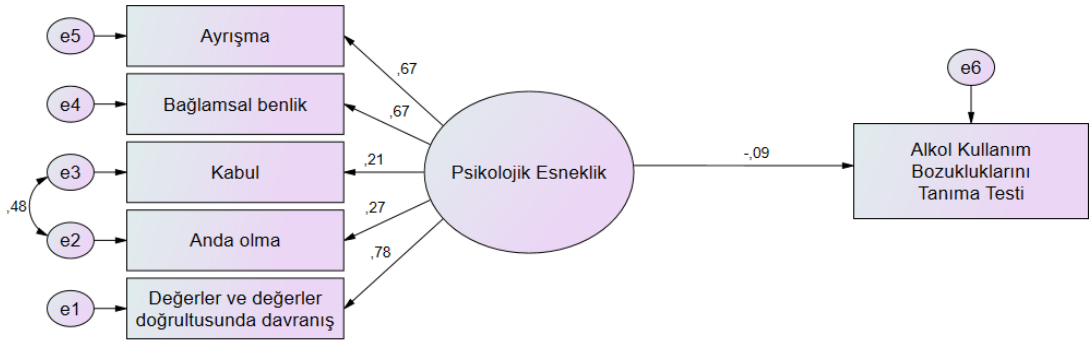
Katılımcıların Psikolojik Ölçeğindeki Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanlarının bir birim artması Alkol Kullanım Bozukluğu Riskini %3,1 azaltmaktadır.

Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanlarını yordama durumunun incelenmesinde yapısal eşitlik modelleri kullanılmış ve elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Şekil 1. Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanlarını Yordama Durumu

Şekil 1.’de katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeği puanlarının Alkol Kullanım Bozukluğu puanlarını yordama durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde, katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeğindeki Demokratikten ($\beta=0,18;p<0,05$) ve Koruyucudan ($\beta=0,12;p<0,05$) aldıkları puanlar Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanlarını istatistik açısından önemli ve pozitif yönde, Ana-Baba Tutum Ölçeğindeki Otoriterden aldıkları puanların ise Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanlarını istatistik açısından önemli ve negatif yönde yordadığı saptanmıştır ($\beta=-0,11;p<0,05$).

Şekil 2. Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanlarının Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi Puanlarını Yordama Durumu

Şekil 2.'de katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanlarını istatistik açısından anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür ($\beta=-0,09$; $p>0,05$).

BÖLÜM V

Tartışma

Bu bölümde araştırma kapsamında toplanan verilerinin analizi sonrasında elde edilen sonuçların tartışması yapılmış ve bulgular alan yazındaki ilgili çalışmalar üzerinden yorumlanmıştır.

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların tamamı erkek bireylerden oluşmaktadır. Literatürde mevcut pek çok çalışmada cinsiyetin alkol kullanımı üzerinde önemli bir değişken olduğu ve erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek oranda alkol kullandığı bulgusu yer almaktadır (Gilbert ve ark., 2019; Akkaya, 2015; Turhan ve ark. (2011)). Bunun yanı sıra Nogueira-Arjona ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan çalışmada alkol kullanım bozukluğu eğiliminin erkeklerde daha fazla olduğu bulgusu da mevcuttur.

Araştırma kapsamında bireylerin yaş grubu ile alkol kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Literatürde alkol kullanımının çoğunlukla ergenlik döneminde başladığı ve büyük oranda kullanımın yetişkinlik döneminde sürdürülüp artış gösterdiği belirtilmektedir (Akkuş ve ark., 2017; Yılmaz ve ark.,2020). Yurtdışında 331 birey ile gerçekleştirilen bir çalışmada alkolü erken yaşta deneyimlemenin, yüksek alkol kullanım düzeyi ve yetişkinlik dönemi bağımlılık açısından risk teşkil ettiği saptanmıştır (Pitkanen ve ark., 2005). Çalışmamız genç yetişkin bireylerle sınırlı olup bir karşılaştırma çalışması olmamasından kaynaklı yaş değişkeninin alkol kullanımı üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı düşünülmektedir.

Araştırmamızda katılımcıların eğitim durumu ile alkol kullanımı arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. AMATEM’de gerçekleştirilen güncel araştırmalardan birinde çalışmaya katılım gösteren bireylerin eğitim durumları ile alkol/madde kullanımı arasındaki ilişkide katılımcıların büyük çoğunluğunun yüksek eğitim düzeyine sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir (Ortakaya, 2023). Benzer şekilde, hastaneye müracaat eden hastalarla gerçekleştirilmiş olan bir araştırmada, 92 bireyden elde edilen veriler doğrultusunda yüksek eğitim düzeyi ile alkolün kötüye kullanımı arasında paralellik olduğu saptanmıştır (Yakar & Pirinçci, 2019). Nöropsikoloji laboratuvarına yönlendirilmiş bireylerle yürütülen bir araştırmada eğitim seviyesindeki artış ile alkol kullanım oranındaki artış arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna rastlanmıştır (Özkan, 2022). Araştırma bulgumuzun aksine pek çok çalışmada yüksek eğitim düzeyi ile alkol kullanımının paralellik göstermesine sebep

olarak; bireyin eğitim ortamlarını alkolü deneyimleme veya sürdürme fırsatı yaratabilecek ya da sosyal içiciliğe temel oluşturabilecek bir şekilde algılaması ile bağlantılı olabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, medeni durum ile alkol kullanım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu yönündedir. Araştırma doğrultusunda elde edilen verilere göre, evli bireylerde alkol kullanım düzeyi bekar bireylere kıyasla daha düşüktür. Bunun yanı sıra boşanmış bireylerde alkol kullanım düzeyi oranının bekar bireylerden yüksek olduğu bulgusuna rastlanmıştır. Asan ve ark. (2015) tarafından yürütülen çalışmada, alkol kullanım bozukluğuna sahip bireylerin medeni durumu değerlendirildiğinde araştırma bulgumuzun aksine evlilik oranlarının diğer katılımcılara nazaran daha yüksek olduğu bulgusu dikkat çekmiştir. Zorlu ve ark. (2011) ise çalışma bulgumuzu destekler nitelikte alkol kullanım bozukluğuna sahip bireylerinin evlilik oranının daha düşük olduğunu saptamıştır. Benzer şekilde Topgül'ün (2022) yürüttüğü araştırmada alkol ve madde kullanım bozukluğuna ilişkin iyileşme talebiyle başvuran hastalarda bekar olanların sayıca fazla olduğu bulgusu elde edilmiştir. Afrika ve Avrupa kökenli bireylerle yürütülen bir çalışmada alkol kullanım bozukluğuna sahip bireylerin evlilik oranları diğer bireylere kıyasla daha düşük olarak saptanırken alkol kullanım faktörünün evlilik olasılığını olumsuz etkilediği belirtilmiştir (Thomas ve ark., 2022). Literatürdeki çalışma sonuçlarının değişkenlik gösterme sebebi, örneklem grubundaki bireylerin farklı demografik niteliklere sahip olmasına bağlanabilir. Aynı zamanda evliliğin beraberinde getirdiği sorumluluklar alkol kullanımına ilişkin önleyici bir nitelikte olabilmektedir.

Katılımcıların yaşadığı kişiler ile alkol kullanım düzeyleri arasında önemli farklılıklara rastlanmıştır. Eş ile birlikte yaşayan bireylerin alkol kullanım düzeylerinin, yalnız ve aile ile yaşayanlardan daha düşük olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Dönmez (2022) tarafından alkol bağımlıları ile yürütülen güncel bir çalışmada yalnız yaşayan bireylerin sayıca fazla olduğu bulgusu elde edilmiştir. Alkol ve madde bağımlılığına ilişkin tedavi gören bireylerle yapılan bir çalışmada ailesi ile birlikte yaşayan bireylerin oranı daha yüksek bulunmuştur (Şişman, 2022). Yapılan bir başka araştırmada bunu destekler nitelikte alkol kullanım bozukluğuna sahip bireylerde, ailesi ile yaşayanların sayıca daha fazla olduğu görülmüştür (Ekşi, 2022). Araştırma bulgularının farklılık göstermesinin sebebi katılımcıların farklı yaş gruplarında olmaları ya da aile yapılarındaki farklılıklar gibi pek çok değişkene bağlanabilir.

Araştırmaya dahil edilen bireylerin alkol kullanım düzeylerinin kardeş sayısına göre farklılaştığı keşfedilmiştir. Kardeşi olmayanların alkol kullanım bozukluklarını tanıma testi puanları 3-4 kardeş ve 5 ve üstü sayıda kardeşi olanlardan yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir. Atlam ve Yüncü'nün (2017), üniversite öğrencileri ile yürüttüğü bir çalışmada araştırma bulgumuza paralel olarak alkol kullanımının kardeş sayısı ile ilişkili olduğu ve daha düşük sayıda kardeşe sahip olmanın alkol kullanımını arttırdığı görülmüştür. Araştırma bulgumuzun aksine kardeş sayısının alkol kullanımı üzerinde etkili bir değişken olmadığı bulgusuna ilişkin çalışmalarda mevcuttur (Şişman, 2022; Ersöz ve ark., 2016). Bulguların farklılık göstermesinin sebebi olumsuz yaşam koşullarına karşın kardeş faktörünün bir sosyal destek olarak algılanıp algılanmamasına ve katılımcıların farklı demografik özelliklerine bağlanabilir.

Katılımcıların alkol kullanım düzeyinin anne ve baba tarafından büyütülmeye göre farklılaşmadığı görülmüştür. Araştırma bulgumuzdan farklı olarak Kar (2021) tarafından alkol ve madde bağımlıları ile gerçekleştirilen bir çalışmada katılımcıların %75'nin anne ve babası tarafında büyütüldüğü saptanmıştır. Alan yazında ebeveyn tarafından büyütülmüş olmanın alkol kullanımı üzerindeki etkisini değerlendiren yeterli çalışma yoktur. Bu araştırma da anne baba tarafından büyütülmenin, çocukluk yaşantılarına ve algılanan ebeveyn tutumlarına etki edebileceği ve dolaylı olarak alkol kullanımı gibi yetişkinlik dönemi yansımaları olabileceği düşünülmüştür.

Araştırmaya dahil edilen bireylerin alkol kullanım düzeyinin anne ve baba sağ olmasına göre farklılaşmadığı bulgusu elde edilmiştir. Türkiye'deki üç ilde yürütülen ve üniversite öğrencilerinin dahil edildiği bir çalışmada katılımcıların alkol kullanımı ile ebeveynlerin sağ olması arasında bir ilişki olmadığı bulgusu elde edilmiştir (Buğdaycı ve ark., 2003). Alkol bağımlıları ile yürütülen başka bir çalışmada bireylerin annelerinin hayatta olma oranı yüksekken babaların hayatta olma oranının kontrol grubu ile kıyaslandığında çok daha düşük olduğu görülmüştür (Ergüven, 2021).

Çalışmaya katılım gösteren bireylerin alkol kullanımının sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşmadığı görülmüştür. Öz ve Alkeveli'nin (2018) yürüttüğü çalışmada araştırmaya dahil edilen bireylerin ailelerinin ekonomik yönden iyi düzeyde oluşunun, alkol ve maddenin elde edilmesini kolaylaştıran bir etken olduğu ve bireylerin bağımlılık geliştirmeleri üzerinde belirleyici rol oynadığı görülmüştür. Benzer şekilde Kızıldaş (2019), gerçekleştirdiği çalışmada ailesi daha iyi gelire sahip

bireylerin alkol ve madde kullanımının diğer bireylere kıyasla daha fazla olduğu bulgusunu elde etmiştir. Araştırmamızın aksine diğer çalışmalarda iyi sosyoekonomik düzeyin alkol kullanımı ile ilişkili olduğunu gösteren bulguların olması ekonomik gücün alkolün teminini kolaylaştıran bir unsur olmasına ve daha kapsamlı sosyal yaşama olanak sağlamasına bağlanabilir.

Araştırma kapsamında elde edilen önemli bulgulardan bir diğeri, araştırmaya katılan bireylerin anne ve baba eğitim durumuna göre alkol kullanım düzeyi arasında önemli farklılıklar olduğu bulgusudur. Annesi lise mezunu katılımcıların alkol kullanım düzeyi annesi okur-yazar olmayan ve ilköğretim mezunu olanlardan daha yüksek bulunmuştur. Babası lise mezunu olanların alkol kullanım düzeyi, babası üniversite mezunu olanlardan daha yüksektir. Kırklareli Üniversitesi öğrencileri ile yapılan bir araştırmada annenin yüksek eğitim düzeyinin alkol kullanımı açısından bir risk etmeni olduğu bulgusu elde edilmiştir. Çalışmada, araştırma bulgularımızı destekler nitelikte annesi yüksek eğitim düzeyine sahip öğrencilerin annesi okur-yazar olmayanlara ya da daha düşük eğitimine sahip öğrencilere kıyasla daha yüksek alkol kullanım riskine sahip olduğu görülmüştür (Ulukoca ve ark., 2013). Gerçek ve arkadaşları (2010) tarafından 398 üniversite öğrencisi ile yapılan çalışmada annenin yüksek eğitim düzeyine sahip olması, babanın yüksek eğitim düzeyine sahip olması veya tamamen eğitimsiz olmasının alkol kullanımını etkileyen faktörler olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Arslan ve Bal (2019) tarafından 150 üniversite öğrencisi ile yürütülen bir çalışmada babanın yüksek eğitim düzeyi ile alkol kullanım bozukluğu arasında pozitif yönlü bir ilişkiye rastlanmıştır. Ebeveynin yüksek eğitim düzeyi ile alkol kullanımı ilişkisinin sebebi ebeveynin çocuğun bağımsız bir birey olmasına daha fazla olanak tanınması ve çocuğa karşı daha toleranslı davranması ile bağlantısı olabildiği düşünülmektedir.

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumları ile alkol kullanım bozukluğu tanıma testi puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında; demokratik ebeveyn tutumu ile alkol kullanım düzeyi arasında önemli, düşük kuvvette ve pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların Ana-Baba Tutum Ölçeğindeki Koruyucu ve Otoriterden aldıkları puanlar ile Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi puanları arasında istatistik açısından önemli korelasyon olmadığı görülmüştür. Katılımcıların anne-baba tutumlarının alkol kullanım bozukluğu riskini yordama durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde, katılımcıların

demokratik ebeveyn tutumlarının alkol kullanım bozukluğu riskini istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde, otoriter tutumun ise alkol kullanım bozukluğu riskini istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde yordadığı belirlenmiştir. Yani ebeveyni otoriter algılama düzeyi arttıkça alkol kullanım bozukluğu riski buna bağlı olarak azalmaktadır. Araştırma bulgumuzla uyumlu olarak geniş ergen grubu ile yürütülen bir çalışmada otoriter ebeveyn tutumuna maruz kalan bireylerin daha düşük alkol kullanımına sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir. Aynı çalışmada anne-babanın kontrolcü yaklaşımının bireyi alkol ortamlarından da uzaklaştırdığı ve alkole ilişkin caydırıcı bir oynadığı bir rol üstlendiği ifade edilmektedir (Bahr & Hoffmann, 2010). Benzer şekilde, alkol kullanımına ilişkin ortaokul öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada daha az denetimli ve daha çok hoşgörülü anne-baba tutumu ile alkol kullanımını arasında pozitif ilişki olduğu saptanmıştır (Moore ve ark., 2010). Benzer şekilde Alati ve ark. (2010) tarafından ergenlerle yürütülen ve alkolün kötüye kullanımında anne-baba tutumlarının rolünü ele alan bir çalışmada ebeveynin yetersiz denetiminin, alkolün kötüye kullanımına ilişkin bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Doğan (2002) tarafından 710 üniversite öğrencisi ile yürütülen ve katılımcıların alkole yönelik tutumlarını ele alan çalışmada öğrencilerin %77'sinin ebeveynlerinin kendilerine karşı olumlu ve ılımlı bir tutum içinde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Bunun yanı sıra çalışmada, araştırma bulgumuzu destekler nitelikte ebeveynlerin sınır koyucu ve daha himayeci oluşlarının alkole karşı engelleyici bir durum olduğu ifade edilmiştir.

Benzer şekilde Aydoğdu ve Çam (2014), ergenlerle yürüttükleri çalışmada madde kullanım bozukluğuna sahip kişilerin daha yüksek oranda demokratik ebeveyn ve daha az oranda otoriter ebeveyn sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir. Ancak literatürde bulgumuzun aksi yönünde çalışmalarda mevcuttur. Alkol kullanımına ilişkin 192 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada, öğrencilerin ebeveynleri ile olumsuz ilişkilere sahip oldukları ve ebeveynlerden algılanan tutumun daha çok otoriter-baskıcı tutum olduğu belirtilmiştir (Akfert ve ark., 2009). Atar ve ark. (2016) tarafından ergenlerle yürütülen bir çalışmada madde kullanımını olmayan ergenlerin, madde kullanım bozukluğu olan ergenlere kıyasla ebeveynlerinden daha yüksek oranda demokratik tutum algıladıklarını saptanmıştır. Alkol kullanımını ve ebeveyn tutumları arasında ilişkiye değinen bir çalışmada sonucun cinsiyet faktörüne göre değiştiği görülmüştür. Araştırmaya dahil edilen kadınlar ebeveynlerini çoğunlukla demokratik olarak algılarken, erkeklerde koruyucu

ebeveyn tutumu oranı daha fazladır (Uysal, 2019). Araştırmalarda birbirleriyle uyumlu olmayan bulgular elde edilmesinin sebebinin katılımcıların farklı sosyodemografik nitelikleri ve içinde buldukları kültürel bağlam ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Çalışmamızda demokratik ebeveyn tutumunun alkol kullanım bozukluğu riskini daha fazla yordamasının sebebi ebeveynin, çocuğa daha fazla bağımsızlık ve daha fazla tolerans tanınması ile ilişkili olabilir. Otoriter ebeveyn tutumunun alkol kullanımına ilişkin koruyucu bir nitelikte olmasının sebebi ise çocuğun yaşamında ebeveynin daha fazla söz hakkına sahip olması ile açıklanabilir. Araştırmaya dahil edilen katılımcıların psikolojik esneklik ile alkol kullanım ilişkisi incelendiğinde; katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan aldıkları puanlar ile alkol kullanım bozukluklarını tanıma testi puanları arasında istatistik açısından önemli, düşük kuvvette ve negatif korelasyon olduğu görülmüştür. Araştırmanın önemli bir diğer bulgusunda katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanlarının alkol kullanım bozukluğu riskini istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde yordadığı belirlenmiştir.

Çalışma bulgumuzla uyumlu olarak AMATEM'e iyileşme talebi ile gelen bireylerle gerçekleştirilmiş bir çalışmada alkol ve madde bağımlılığına sahip kişilerin psikolojik esneklik seviyelerinin yetersiz olduğu bulgusu elde edilmiştir (Uygur, 2017). Weeks (2017) tarafından yürütülen bir çalışmada psikolojik esnekliğin karşıtı olan psikolojik katılığın, değerler doğrultusunda eylemde bulunmayı güçleştirdiği ve bu doğrultu da riskli madde kullanımında belirleyici rol oynadığı bulgusu elde edilmiştir. Psikolojik esneklik literatüre kazandırılmış yeni bir kavram olmasından kaynaklı olarak alkol kullanımı ile ilişkisini temel alan araştırma kısıtlılığı mevcuttur. Buna karşın alkol kullanımı genellikle psikolojik sağlık, psikolojik dayanıklılık ve psikolojik sağlamlık gibi değişkenlerle birlikte ele alınmıştır. Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilmiş bir çalışmada uzun süreli ve riskli alkol kullanımı ile olumsuz psikolojik sağlık arasında ilişki olduğu bulgusuna rastlanmıştır (Aldemir ve ark., 2018). Benzer şekilde bir üniversitenin belirli bölümlerinde yürütülen bir çalışmada bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri yüksek olan bireylerin alkol kullanımından kaçındığı bulgusuna ulaşılmıştır (Atan & Ünver, 2019). Yetişkinlerle yürütülen bir başka çalışmada psikolojik dayanıklılık seviyesi arttıkça alkole ilişkin problemler ile kullanımın bağımlılığa evrilme ihtimali paralel olarak azaldığı saptanmıştır (Aldemir, 2018; Akt: Arslan, 2018). Kaya (2019) yaptığı çalışmada bu durumu bireylerin, alkolü olumsuz yaşantılarla mücadele edebilmenin bir yolu olarak

görmesine bağlamaktadır. Bu doğrultuda psikolojik esnekliğin alkol kullanımı ve alkol kullanım bozukluğuna yönelik koruyucu bir unsur olduğu karşımıza çıkmaktadır.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Genç yetişkin erkek bireylerle yürütmüş olduğumuz bu çalışmada alkol kullanımını ve sosyo-demografik özelliklerin ilişkisi baz alındığında bireylerin alkol kullanım düzeylerinin; eğitim durumlarına, anne baba tarafından büyütölmelerine, ebeveynlerinin hayatta olmalarına ve sahip oldukları ekonomik düzeye göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Medeni duruma göre alkol kullanım bozukluğunu tanıma testi puanlarında farklılaşma olduğu görölmüştür. Evli bireylerde alkol kullanım düzeyi bekar bireylere nazaran daha düşüktür. Ayrıca bireylerin birlikte yaşadığı kişiler ile alkol kullanım düzeyleri arasında önemli farklılıklara rastlanmıştır. Eş ile birlikte yaşayan bireylerin alkol kullanım düzeylerinin, yalnız ve aile ile yaşayanlardan daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda evli olmanın ve eş ile birlikte yaşamının alkol kullanımını ile anlamlı bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin alkol kullanım düzeyinin kardeş sayısına göre farklılaştığı keşfedilmiştir. Kardeşe sahip olmanın ve kardeş sayısının alkol kullanımını üzerinde koruyucu bir faktör olduğu saptanmıştır.

Ebeveynlerin sahip olduğu eğitim durumuna göre alkol kullanım düzeyi arasında önemli farklılıklara rastlanmıştır. Annesi lise mezunu katılımcıların alkol kullanım düzeyi annesi okur-yazar olmayan ve ilköğretim mezunu olanlardan daha yüksek bulunmuştur. Babası lise mezunu olanların alkol kullanım düzeyi, babası üniversite mezunu olanlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveyn tutumları ile alkol kullanım bozukluğu arasındaki ilişkiye bakıldığında; demokratik ebeveyn tutumu ile alkol kullanım düzeyi arasında önemli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumu ile alkol kullanım düzeyi arasında önemli bir ilişkiye rastlanmamıştır. Katılımcıların anne-baba tutumlarının alkol kullanım bozukluğu riskini yordama durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde, katılımcıların demokratik ebeveyn tutumlarının alkol kullanım bozukluğu riskini istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde, otoriter tutumun ise alkol kullanım bozukluğu riskini istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yani ebeveyn ne denli demokratik olarak algılanırsa alkol kullanım bozukluğu riskide o denli artmaktadır. Aynı zamanda ebeveyni

otoriter algılama düzeyi arttıkça alkol kullanım bozukluğu riskinin buna bağlı olarak azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Psikolojik esneklik ile alkol kullanım ilişkisinde değerler ve değerler doğrultusunda davranış ile alkol kullanımı arasında önemli bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmanın önemli bir diğer bulgusunda katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranışlarının alkol kullanım bozukluğu riskini istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda bireylerin otoriter ebeveyn tutumu ile yetişmiş olmalarının ve değerleri doğrultusunda davranış sergilemelerinin alkol kullanım bozukluğu riskini azalttığı sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu çalışma, genç yetişkin erkek bireylerde algılanan ebeveyn tutumları ile alkol kullanımı ilişkisinde psikolojik esnekliğin aracı rolünü incelemek amacı ile gerçekleştirilmiş olup örnekleme 392 genç yetişkin erkek bireyden oluşmaktadır. Veriler bireylerde çevrimiçi (online) yollarla toplanmıştır. Bu doğrultuda çalışma bulgularının genellenebilirliğini arttırmak amacıyla çalışmanın daha geniş bir örneklem üzerinde hem çevrimiçi hem yüz yüze olacak şekilde toplanması önerilir. Çalışmaya ilişkin gerçekleştirilen alan yazı incelemesinde psikolojik esneklik kavramının alkol kullanımı ile ilişkisini temel alan araştırmaların yok denecek kadar az sayıda olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda psikoloji bilimine katkı sağlamak amacı ile bu ilişkiyi baz alan çalışmalar arttırılmalıdır.

Devlete Yönelik Öneriler

Alkol kullanım bozukluğu yaygınlığının önüne geçmek adına devlet eli ile gerçekleştirilecek çeşitli sözel ve uygulamalı eğitimler gerçekleştirilebilir. Sosyo-ekonomik düzey değişkeninin alkol kullanımı üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak eğitimler her kesime hitap edecek şekilde ücretsiz olarak düzenlenebilir.

Alkol kullanım bozukluğu üzerinde ebeveynlerin yadsınamaz rolü göz önünde bulundurularak eğitimler, ergen ve genç yetişkin kesim ile sınırlandırılmadan ebeveynler de bu girişimlerin ana hedef kitlesi haline getirilebilir.

Klinisyenlere Yönelik Öneriler

Alkol kullanım bozukluğuna ilişkin terapilerde, kalıcı sonuçlar elde etme amacı ile bozukluğun altında yatabilecek etmenlerin çok yönlü bir biçimde irdelenmesi sürece katkı sağlayabilir.

Alkol kullanım bozukluğuna ilişkin terapilerde ebeveynlerin koruyucu ya da belirleyici rolü dikkate alınarak ebeveynlerde ihtiyaç dahilinde sürece dahil edilebilir.

Psikolojik esnekliğin alkol kullanımını üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak Kabul ve Kararlılık Terapisine ilişkin yöntem ve tekniklerden faydalanılabilir.

Kaynakça

- Acar, S. (2022). Üniversite öğrencilerinde baş etme yetkinliğinin yordayıcısı olarak psikolojik esneklik. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(3), 31-45.
- Afat, N. (2013). Çocuklarda üstün zekanın yordayıcı olarak ebeveyn tutumları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi (HAYEF)*, 10(1), 155-168.
- Akfert, K. S., Çakıcı, E. ve Çakıcı, M. (2009). Üniversite öğrencilerinde sigara-alkol kullanımı ve aile sorunları ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10, 40.
- Akkaya, S. (2015). Muğla üniversitesi öğrencilerinin alkol kullanma sıklığının araştırılması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 44-52.
- Akkoyun, S. ve Göğcegöz, I. (2020). Alkol kullanım bozukluğu olan bireylerde dürtüsellik, yeme tutumu ve diğer değişkenler ile ilişkisi: Kontrollü bir çalışma. *Current Addiction Research*, 4(2), 47-53.
- Akkuş, D., Karaca, A., Şener, D. K. ve Ankaralı, H. (2017). Lise öğrencileri arasında sigara ve alkol kullanma sıklığı ve etkileyen faktörler. *Anadolu Kliniği*, 22(1), 36-45.
- Alati, R., Maloney, E., Hutchinson, D. M., Najman, J. M. Mattick, R.P., Bor, W. & Williams, G. M. (2010). Do maternal parenting practices predict problematic patterns of adolescent alcohol consumption?. *Addiction*. 105(5), 872-880.
- Aldemir, E., Çelikay, H., Atlam, D. H., Ögel, K. ve Altıntoprak, A. E. (2018). Üniversite öğrencilerinde alkol kullanımı ve alkol kullanımı ile ilişkili faktörler. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 28(1), 47-56.
- Alkan, Ö. ve Kılıçtekin, B. (2020). Görünürde ilişkisiz regresyon modeli ile alkol ve tütün kullanım süresini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 84, 511-528.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) (2013). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı. 5. Baskı (DSM-5)*. (E. Köroğlu, Ed.). Hekimler Yayın Birliği.
- Anlı, İ., Can, Y. ve Evren, C. (2017). Erkek alkol kullanım bozukluğu hastalarında patolojik narsisizmin erken dönem uyumsuz şemaların gelişimi üzerindeki etkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(1), 63-74.
- Antai, D., Lopez, G.B., Antai, J. & Anthony, D. S. (2014). Alcohol drinking patterns and differences in alcohol-related harm: A population-based study of the United States. *BioMed Research International*, 1-11.

- Arslan, H. (2018). Psikolojik danışmanların mutluluk, psikolojik sağlamlık ve bağımlılık durumları arasındaki ilişkiler. *Sağlık Bilimlerinde Eğitim Dergisi*, 1(1), 17-35.
- Arslan, S. ve Bal, F. (2019). Üniversite öğrencilerinde alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(67), 543-556.
- Asan, Ö., Tıkır, B. Okay, İ. T. ve Göka, E. (2015). Bir AMATEM birimine başvuran alkol ve madde kullanım bozukluğu olan hastaların sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Bağımlılık Dergisi*, 16(1), 1-8.
- Aslan, Ş. ve Türk, F. (2022). Bilişsel esneklik ve psikolojik esneklik kavramlarının karşılaştırılması. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 14(1), 119-130.
- Atalay, D. ve Özyürek, A. (2021). Ergenlerde duygu düzenleme stratejileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 815-834.
- Atar, A.Ö., Yalçın, Ö., Uygun, E., Demirci, A. Ç. ve Erdoğan, A. (2016). Madde kullanım bozukluğu olan ergenlerde aile işlevlerinin, çift uyumunun ve anne baba tutumunun değerlendirilmesi. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 53(1), 35-41.
- Atlam, D. H. ve Yüncü, Z. (2017). Üniversite öğrencilerinde sigara, alkol, madde kullanım bozukluğu ve ailesel madde kullanımı arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 20(3), 161-170.
- Aydoğdu, H. ve Çam, M. O. (2014). Madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve sosyal destek algıları yönünden karşılaştırılması. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4(3), 137-144.
- Bahr, S. J. & Hoffmann, J. P. (2010). Parenting style, religiosity, peers, and adolescent heavy drinking. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 71(4), 539-543.
- Barnes, G. M., Reifman, A. S., Farrell, M. P. & Dintcheff, B. A. (2004). The effects of parenting on the development of adolescent alcohol misuse: A six-wave latent growth model. *Journal of Marriage and the Family*, 62(1), 175-186.
- Berthelot, N., Lemieux, R., Garon- Bissonnette, J., Lacharite, C. & Muzik, M. (2019). The protective role of mentalizing: Reflective functioning as a mediator between child maltreatment, psychopathology and parental attitude in expecting parents. *Child Abuse & Neglect*, 95, 1-10.

- Bluett, E. J., Homan, K. J., Morrison, K. L., Levin, M. E. & Twohig, M. P. (2014). Acceptance and commitment therapy for anxiety and OCD spectrum disorders: An empirical review. *Journal of Anxiety Disorders*, 28(6), 612-624.
- Bollen, Z., Pabst, A., Creupelandt, C., Fontesse, S., Lannoy, S., Pinon, N. & Maurage, P. (2021). Prior drinking motives predict alcohol consumption during the covid-19 lockdown: A cross-sectional online survey among belgian college students. *Addictive Behaviors*, 115, 1-5.
- Bryan, C. J., Ray-Sannerud, B. ve Heron, E. A. (2015). Psychological flexibility as a dimension of resilience for posttraumatic stress, depression, and risk for suicidal ideation among air force personnel. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 4(4), 263-268.
- Bredenkamp, S. (2015). *Erken Çocukluk Eğitiminde Etkili Uygulamalar*. (H. Z. İnan ve T. İnan, Ed.). Nobel Yayıncılık.
- Buğdaycı, R., Şaşmaz, T., Aytaç, N. ve Çamdeviren, H. (2003). Mersin, Adana ve Hatay illerinde beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde alkol içme prevalansı ve etkileyen faktörler. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 23, 208-212.
- Bülbül, N. ve Akkaynak, M. (2021). Okul öncesi eğitime devam eden 48-72 aylık çocukların rekabet stilleri ile çocuklara yönelik ebeveyn tutumları arasındaki ilişki düzeyi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 8(1), 32-66.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Can, Y., Anlı, İ., Evren, C. ve Usta, Ö. (2017). Patolojik narsisizm ve alkol kullanım bozukluğu arasındaki ilişki. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 4, 119-135.
- Canatan, K. (2020). Geleneksel ve modern ailelerde çocuk yetiştirme tutumları. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 151-165.
- Cankardaş, S. (2019). Kadın ve erkeklerde olumsuz değerlendirilme korkusunun belirlenmesinde algılanan ebeveyn tutumları ve benlik saygısının rolü. *Psikoloji Çalışmaları*, 39(1), 79-97.

- Chartier, K. G., Thomas, N. S. ve Kendler, K. S. (2017). Interrelationship between family history of alcoholism and generational status in the prediction of alcohol dependence in US Hispanics. *Psychological Medicine*, 47(1), 137-147.
- Conger, R. D., Conger, K. J. & Martin, M. J. (2010). Socioeconomic status, family processes, and individual development. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 685-704.
- Connor, K. M. & Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18(2), 76-82.
- Cooper, M. L. (1994). Motivations for alcohol use among adolescents: Development and validation of a four-factor model. *Psychological Assessment*, 6(2), 117-128.
- Çakar, F. S. ve Kılınç, M. (2019). Gençlerde alkol kullanma ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Educational Sciences Proceeding Book*, 329-334.
- Çakıcı, M., Babayiğit, A., Karaaziz, M. ve Eş, A. (2019). KKTC’de erişkin bireylerde psikoaktif madde kullanımının yaygınlığı, risk etkenleri ve madde kullanımına yönelik tutumların incelenmesi, 2003-2017. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 20(4), 277-286.
- Çakır, G., Acar, B., Bingöl, A. ve Yaman, Ö. M. (2022). Sosyal çalışmacıların mesleki deneyimleri aracılığıyla boşanma ve alkol/madde kullanım ilişkisinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 155-188.
- Çapulcuoğlu, U. ve Gündüz, B. (2013). Öğrenci tükenmişliğini yordamada stresle başa çıkma, sınav kaygısı, akademik yetkinlik ve anne-baba tutumları. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 201-218.
- Çelik, M. Y., Gençaslan, D. Ö. ve Yıldırım, A. D. (2018). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde depresif belirti sıklığının anemi, sigara, alkol, uyuşturucu madde kullanımı ile ilişkisi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 116-122.
- Çiçek, İ. E. (2021). Alkol kullanım bozukluğu olan hastalarda ölüm anksiyetesi ve intihar düşüncesi. *Bağımlılık Dergisi*, 22(4), 413-420.
- Demir, F. Ü., Aslan, E. A., Batmaz, S., Çelikbaş, Z., Hızlı, G. ve Ünübol, H. (2022). Sigara, alkol veya madde kullanan üniversite öğrencilerinin bağımlılığa

- yönelik farkındalık, olumsuz tutum ve damgalama düzeyleri. *Bağımlılık Dergisi*, 23(1), 86-94.
- Demirsu, Ö. (2018). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılığın ve kaygı duyarlılığının aracı rolleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Işık Üniversitesi.
- Derin, G., Okudan, M. ve Aşıcıoğlu, F. (2021). Alkol ve madde kullanım bozukluklarında ailevi risk faktörleri. *Aile Psikopatolojisi*, 1, 118-126.
- Derman, M. T., Türen, Ş. ve Buntürk, T. (2020). Okul öncesi çocukların empati bölümleri ile annelerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 336-368.
- Diep, P.B., Knibbe, R.A., Giang, K.B. & Vries, N. D. (2013). Alcohol-related harm among university students in Hanoi, Vietnam. *Global Health Action*, 6(1), 1-10.
- Dixit, S., Chauhan, V.S. & Azad, S. (2015). Social support and treatment outcome in alcohol dependence syndrome in armed forces. *Journal of clinical and diagnostic research: JCDR*, 9(11), 1-5.
- Doğan, M. C. (2002). Üniversite gençliğinin alkol ve uyuşturucuya ilişkin tutumları. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*, 6, 55-67.
- Dönmez, S. (2022). *Alkol ve madde bağımlılarında içselleştirilmiş damgalanma ve öz-şefkat ilişkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi.
- Durlanık, H. K. ve Uzman, E. (2022). Orta çocukluk dönemindeki çocuklarda aile aidiyetinin algılanan ebeveyn tutumları ve empati ile ilişkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 69-83.
- Dursun, A. ve Akkaya, M. (2022). Kabul ve kararlılık terapisi odaklı deneysel araştırmalar: Sistematik bir gözden geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar- Current Approaches in Psychiatry*, 14(3), 340-352.
- Ekşi, Z. Ş. (2022). *Alkol ve madde kullanım bozukluğu olan yatan hastalarda baş etme mekanizmaları ve psikolojik dayanıklılığın tedavi motivasyonuna etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi.

- Emamvirdi, R., Asl, N. R. H., İlhan, L. & Çolakoğlu, F. F. (2022). Bedensel engelli sporcularda psikolojik esneklik ve spora katılım motivasyonu. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 271-281.
- Erbay, E., Oğuz, N., Yıldırım, B. ve Fırat, E. (2016). Alkol ve madde bağımlılığı olan bireylerin başa çıkma tutumları. *Türkiye Sosyal Araştırmaları Dergisi*, 20(3), 597-609.
- Erdem, G. (2019). Üniversite öğrencilerinde alkol kullanımını yordayan koruyucu etkenlerin bağlamsal kuram üzerinden araştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34(84), 19-33.
- Ergüven, S. (2021). *Alkol bağımlılığına sahip olan bireylerin intihar olasılıkları ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
- Eroğlu, F. ve Parlar, H. (2018). Evli kadın ve erkeklerde psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(33), 89-101.
- Ersöz, F., Ersöz, T. ve Konuşkan, Ö. (2016). Belirsizlikle başa çıkmada etkili olan kriterlerin araştırılması: Bir üniversite uygulaması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 215-232.
- Eryılmaz, D., Göğcegöz, I. ve Eryılmaz, G. (2020). Üniversite öğrencilerinde riskli alkol kullanımını yordayıcı bazı etkenlerin değerlendirilmesi. *Current Addiction Research*, 4(1), 16-20.
- Fledderus, M., Bohlmeijer, E. T., Smit, F. & Westerhof, G. J. (2010). Mental health promotion as a new goal in public mental health care: A randomized controlled trial of an intervention enhancing psychological flexibility. *Mental Health Promotion and Protection*, 100(12), 2332-2555.
- Fox, N. A. & Calkins, S. D. (2003). The development of self-control of emotion: Intrinsic and extrinsic influences. *Motivation and Emotion*, 27(1), 7-26.
- Galvani, S. (2006). Alcohol and domestic violence: Women's views. *Violence against women*, 12(7), 641-662.
- Genç, S. Z. ve Uslu, E. M. (2022). Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile ailelerin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 111-135.

- Geniş, B., Coşar, B. ve Arıkan, Z. (2020). Alkol bağımlılığı olan erişkin hastalarda hastanede kalış süresini etkileyen faktörler. *Bağımlılık Dergisi*, 21(1), 24-33.
- Gerçek, Ç. G., Gümüş, G., Demir, S., Deniz, M., Sürücü, Z. P., Konuk, M., Türkmaya, M., Taner, H. ve Mayda, A. S. (2010). Düzce üniversitesi orman fakültesi öğrencilerinde sigara, alkol ve madde kullanım sıklığı ve kullanmaya başlama nedenleri. *Düzce Tıp Dergisi*, 12(3), 7-14.
- Gilbert, P. A., Pro, G., Zemore, S. E., Mulia, N. & Brown, G. (2019). Gender differences in use of alcohol treatment services and reasons for nonuse in a national sample. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 43(4), 722-731.
- Goldman, D., Oroszi, G. & Ducci, F. (2005). The genetics of addictions: uncovering the genes. *Focus*, 6(3), 521-532.
- Hayes, S. C., Luoma, J. B., Bond, F. W., Masuda, A. & Lillis, J. (2006). Acceptance and commitment therapy: Model, processes and outcomes. *Behaviour Research and Therapy*, 44(1), 1-25.
- Hayes, S. C., Strosahl, K. D. & Wilson, K. G. (2012). *Acceptance and commitment therapy: The process and practice of mindful change (2nd ed.)*. Guilford Press.
- Herken, H., Özkan, İ., Çilli, A. S. ve Bodur, S. (2000). Öğrencilerde alkol kullanım sıklığı ve sosyal öğrenme ile ilişkisi. *Düşünen Adam*, 13(2), 87-91.
- İkiz, S. ve Samur, A. Ö. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 159-175.
- İnanç, L., Altıntaş, M. ve Barış, T. (2017). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile kişilik yapıları arasındaki ilişki. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1731-1745.
- Jackson, C., Henriksen, L., Dickinson, D. ve Levine, D. W. (1997). The early use of alcohol and tobacco: its relation to children's competence and parents' behavior. *American Journal of Public Health*, 87(3), 359-364.
- Kar, A. (2021). *Psikiyatri kliniğinde yatan alkol ve madde bağımlılarında bağımlılık oranları ile psikiyatrik belirtileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.

- Kara, F. M. ve Ayverdi, B. (2018). Üniversite öğrencilerinde serbest zamanda sıkılma algısı alkol kullanma nedenlerinin belirleyicisi midir?. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 35-42.
- Karaaslan, A. (2017). Çocuk ve ergenlerde uçucu madde bağımlılığını etkileyen psikososyal sebepler: Olgu sunumu. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(2), 1-11.
- Karakuş, S. ve Akbay, S. E. (2020). Psikolojik Esneklik Ölçeği: Uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 32-43.
- Karam, E. G., Maalouf, W. E. & Ghandour, L. A. (2004). Alcohol use among university students in Lebanon: prevalence, trends and covariates: The IDRAC university substance use monitoring study (1991-1999). *Drug and Alcohol Dependence*, 76(3), 273-286.
- Karataş, Z. ve Selçuk, O. (2023). Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluşlarının açıklanmasında psikolojik esneklik ve çeşitli demografik değişkenlerin rolü. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 37-46.
- Kaya, S. A. (2019). *Alkol kullanım bozukluğu olan ve olmayan bireylerde psikolojik dayanıklılık ve baş etme becerilerinin karşılaştırılması incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Kaya, Y. ve Öz, F. (2020). Ergenlerin benlik algısı üzerinde algılanan ebeveyn tutumlarının ve bağlanma stillerinin rolü: Bir yapısal eşitlik modellemesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 11(2), 106-114.
- Keyes, K.M., Hatzenbuehler, M.L., McLaughlin, K. A., Link, B., Olfson, M., Grant, B. F. & Hasin, D. (2010). Stigma and treatment for alcohol disorders in the United States. *American Journal of Epidemiology*, 172(12), 1364-1372.
- Kızıлтаş, A. (2019). *Üniversite öğrencilerinin öz denetim, stresle başa çıkma ve sosyal destek algıları ile alkol ve madde kullanma riskleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kuria, M. W., Ndeti, D. M., Obot, I. S., Khasakhala, L. I., Bagaka, B. M., Mbugua, M. N. & Kamau, J. (2012). The association between alcohol dependence and depression before and after treatment for alcohol dependence. *International Scholarly Research Notices*, 6, 1-6.

- Latzman, R. D. & Masuda, A. (2013). Examining mindfulness and psychological inflexibility within the framework of big five personality. *Personality and Individual Differences*, 55(2), 129-134.
- Maclea, J. C. & French, M. T. (2014). Personality disorders, alcohol use, and alcohol misuse. *Social Science & Medicine*, 120, 286-300.
- Mingione, C. J., Heffner, J. L., Blom, T. J. & Anthenelli, R. M. (2012). Childhood adversity, serotonin transporter (5-HTTLPR) genotype, and risk for cigarette smoking and nicotine dependence in alcohol dependent adults. *Drug and Alcohol Dependence*, 123(1-3), 201-206.
- Modi, L., Gedam, S. R., Shivji, I. A., Babar, V. & Patil, P. S. (2018). Comparison of total self-stigma between schizophrenia and alcohol dependence patients. *International Journal of High Risk Behaviors and Addiction*, 7(3), e61403.
- Moore, G. F., Rothwell, H. & Segrott, J. (2010). An exploratory study of the relationship between parental attitudes and behaviour and young peoples's consumption of alcohol. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*, 5(1), 1-14.
- Nogueira-Arjona, R., Shannon, T., Kehayes, I. L., Sherry, S. B. Keough, M. T. & Stewart, S.H. (2019). Drinking to keep pace: A study of the moderating influence of extraversion on alcohol consumption similarity in drinking Buddy dyads. *Addictive Behaviors*, 92, 69-75.
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S. & Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, 16(2), 361-388.
- Oğuz, S., Genç, A. ve Tazel, A. (2015). Üniversite öğrencilerinin alkol kullanma ve alkolün kalp sağlığı üzerindeki etkisini bilme durumu. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 65-76.
- Ortakaya, A. (2023). *Alkol ve madde kullanım bozukluğu olan tanılı hastalarda relapsla ilişkili faktörlerin incelenmesi: Sosyal işlevsellik ve çocukluk çağı travmaları*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Öcel, H. (2017). Meme kanseri tanısı almış çalışan kadınlarda dalgalanma ve bilinçli farkındalık ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiler: Psikolojik esnekliğin düzenleyici rolü. *Türk Psikolojisi Dergisi*, 32(80), 116-133.
- Öz, B. ve Alkeveli, A. (2018). Öğrencilerin madde kullanımı ve bağımlılığında etkili olan faktörlere bakışının demografik özelliklere göre incelenmesi: Çukurova

- üniversitesi örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 39, 29-43.
- Öz, İ. (2003). *Çocuk ve Aile*. Kök Yayıncılık.
- Özcan, B. ve Sever, S. (2017). Sosyo-demografik değişkenler açısından alkol kullanımı ve çeşitli kriterlere göre analizi. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 261-276.
- Özkan, S. (2022). *Ege üniversitesi nöropsikoloji laboratuvarına yönlendirilen kişilerde sigara, alkol ve madde kullanımı*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ege Üniversitesi.
- Öztürk, Y. E., Kırlioğlu, M. ve Kıracı, R. (2016). Alkol ve madde bağımlılığında risk faktörleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 8(2), 97-118.
- Özyürek, A. ve Şahin, F. T. (2005). Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne babaların çocuk yetiştirme tutumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 121-136.
- Peker, A. ve Kağızmanlı, N. (2018). Ebeveyn tutumlarının ergenlerin akademik güdülenme düzeyleri üzerindeki yordayıcı etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 210-224.
- Pettit, G. S., Laird, R. D., Dodge, K. A., Bates, J. E. & Criss, M. M. (2001). Antecedents and behavior-problem outcomes of parental monitoring and psychological control in early adolescence. *Child Development*, 72(2), 583-598.
- Pitkanen, T., Lyyra, A. L. & Pulkkinen, L. (2005). Age of onset of drinking and the use of alcohol in adulthood: a follow-up study from age 8-42 for females and males. *Addiction*, 100(5), 652-661.
- Rafiee, G., Ahmadi, J. & Rafiee, F. (2020). Prevalence of substance abuse (Tobacco, alcohol, narcotics and psychotropic drugs) and its relationship to family factors in pre-university male students in shiraz 2017-2018. *Journal of Community Health*, 45, 176-182.
- Ross, H. E., Glasser, F.B. & Germanson, T. (1988). The prevalence of psychiatric disorders in patients with alcohol and other drug problems. *Archives of General Psychiatry*, 45, 1023-1031.

- Sağar, M. E. (2022). Yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığının yordayıcısı olarak psikolojik esneklik ve problem çözme becerileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 179-192.
- Sak, R., Sak, İ. Ş., Atlı, S. ve Şahin, B. (2015). Okul öncesi dönem: Anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972-991.
- Saltalı, N. D. ve Arslan, E. (2012). Ebeveyn tutumlarının anasınıfına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ve içe dönüklük davranışını yordaması. *İlköğretim Online*, 11(3), 729-737.
- Satrock, J. W. (2014). *Yaşam Boyu Gelişim*. (G. Yüksel, Ed.). Nobel Yayıncılık.
- Sartor, C. E., Lynskey, M. T., Heath, A. C., Jacob, T. & True, W. (2007). The role of childhood risk factors in initiation of alcohol use and progression to alcohol dependence. *Addiction*, 102(2), 216-225.
- Saunders, J. B., Aasland, O. G., Babor, T. F., de le Fuente, J.R. & Grant, M. (1993). Development of the alcohol use disorders identification test (AUDIT): WHO collaborative project on early detection of persons with harmful alcohol consumption-II. *Addiction*, 88, 791-804.
- Schomerus, G., Corrigan, P.W., Klauer, T., Kuwert, P., Freyberger, H.J. & Lucht, M. (2011). Self-stigma in alcohol dependence: consequences for drinking-refusal self-efficacy. *Drug and Alcohol Dependence*, 114(1), 12-17.
- Scott, W. ve McCracken, L. M. (2015). Psychological flexibility, acceptance and commitment therapy, and chronic pain. *Current Opinion in Psychology*, 2, 91-96.
- Sezer, Ö. ve Yıldırım, O. (2018). Üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumlarına göre kendilerini değerlendirmelerinin ve kardeş ilişkilerinin incelenmesi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 01, 86-117.
- Sharma, H. D. (2004). *Dengeli Çocuk Yetiştirme*. (N. Şekercioğlu, Ed.). Platform Yayınları.
- Sussman, S. & Sussman, A. N. (2011). Considering the definition of addiction. *International Journal of environmental research and public health*, 8(10), 4025-4038.
- Sümer, N., Aktürk, E. G. ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.

- Şencan, F. ve Beki, A. (2022). Alkol kullanımının kuşaklar arası geçişinde rol alan sosyal etkenler: Selami ali (selamsız) çingeneler örneği. *EKEV Akademi Dergisi*, 90, 169-186.
- Şentürk, Ü. (2012). *Sosyolojik Açıdan Parçalanmış Aile ve Çocuk İlişkisi*. Kum Saati Yayınları.
- Şişman, C. (2022). *Alkol ve madde kullanım bozukluğu olan yatan hastalarda anne-baba tutumlarının ve bağlanma stillerinin tedavi motivasyonuna etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Thomas, N. S., Kuo, S. I., Aliev, F., McCutcheon, V. V., Meyers, J. M., Chan, G., Hesselbrock, V., Kamarajan, C., Kinreich, S., Kramer, J. R., Kuperman, S., Lai, D., Plawecki, M. H., Porjesz, B., Schuckit, M. A., Dick, D. M., Bucholz, K. K. & Salvatore, J. E. (2022). Alcohol use disorder, psychiatric comorbidities, marriage and divorce in a high-risk sample. *Psychology of Addictive Behaviors*, 36(4), 364-374.
- Thompson, A., Hollis, C. & Richardst, D. (2003). Authoritarian parenting attitudes as a risk for conduct problems: Results from a british national cohort study. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 12, 84-91.
- Topgül, M.Y. (2022). *Rize ilinde alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle ayakta tedavi edilen hastalarda dürtüsellik ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Turhan, E., İnandı, T., Özer, C. ve Akoğlu, S. (2011). Üniversite öğrencilerinde madde kullanımı, şiddet ve bazı psikolojik özellikler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 9(11), 33-44.
- Ulubay, G. ve Güven, M. (2022). Kabul ve kararlılık terapisi ve psikolojik esneklik ile ilgili araştırmaların incelenmesi. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 8(2), 92-101.
- Ulukoca, N., Gökgöz, Ş. ve Karakoç, A. (2013). Kırklareli üniversitesi öğrencileri arasında sigara, alkol ve madde kullanım sıklığı. *Fırat Tıp Dergisi*, 18(4), 230-234.
- Uygun, N. ve Kozikoğlu, İ. (2020). Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 1494-1507.

- Uygun, H. (2017). *Madde kullanımı ve psikolojik esneklik modelinin ilişkisi: Kabul ve eylem formu madde versiyonu (KEF-M) Türkçe geçerlik ve güvenilirliği*. [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
- Uykan, E.ve Akkaynak, M. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6(3), 1620-1644.
- Uysal, Z. Ç. (2019). Üniversite öğrencilerinde alkol ve madde kullanımının anne-baba tutumu, benlik saygısı ve sosyal destek ile ilişkisinin incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Weeks, S. N. (2017). *The moderating role of psychological inflexibility in the relationship between minority stress, substance misuse, and suicidality in LGB+ adolescents*. [Master's Thesis]. Utah State University.
- WHO (2004). *Global Status Report on Alcohol 2004*. Health Organization.
- Yafee, Y. (2020). Systematic review of the differences between mothers and fathers in parenting styles and practices. *Current Psychology*, 1-14.
- Yakar, B. ve Pirinçci, E. (2019). Bir üniversite hastanesi polikliniğine başvuran hastaların sigara ve alkol bağımlılık düzeylerine etki eden faktörler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 14(2), 57-65.
- Yalçıntürk, A. A., Dikeç, G. ve Ata, E. E. (2019). Alkol ve madde kullanım bozukluğu olan bireylere yönelik rehabilitasyon çalışmaları: Sistemik derleme. *Bağımlılık Dergisi*, 20(4), 241-252.
- Yavuz, K. F. (2015). Kabul ve kararlılık terapisi (ACT): Genel bir bakış. *Türkiye Klinikleri Journal of Psychiatry Special Topics*, 8(2), 21-27.
- Yücel, F. N., Doğan, K. Pamir, R. N., Erkuş, S., Keşir, Ü. ve Zengin, O. (2020). Alkol bağımlısı bireylerde benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve baş etme stratejileri: Adsız alkolikler örneği. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 15, 50-64.
- Yılbaş, B. ve Öztürk, H. İ. (Eds.). (2022). *Alkol Madde Kullanım Bozuklukları ve Davranışsal Bağımlılıklar*. Akademisyen Kitabevi.
- Yılmaz, F. K., Ergelen, M., Akülker, G. ve Bilici, R. (2021). Alkol ve madde kullanım bozukluğu olan ebeveynlerin çocuklarında karşılaşılan davranış sorunları. *Bağımlılık Dergisi*, 22(4), 455-464.

- Yılmaz, G., İbiş, S. ve Aktuğ, Z. B. (2020). Üniversite öğrencilerinin sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanma durumları. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 73-80.
- Zorlu, N., Türk, H., Manavgat, A. İ., Karadaş, B. ve Gülseren, Ş. (2011). Denetimli serbestlik uygulaması kapsamında başvuran hastalarda sosyodemografik, klinik özelliklerin ve alkol kullanım bozukluğu sıklığının geriye dönük değerlendirmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(4), 253-257.

Ekler
KATILIMCI BİLGİLENDİRME FORMU- Ek 1

Değerli Katılımcı,

Size sunmuş olduğum Sosyodemografik Bilgi Formu, Anne Baba Tutum Ölçeği, Alkol Kullanım Bozuklarını Tanıma Testi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği ile '**Genç yetişkin erkek bireylerde algılanan ebeveyn tutumları ile alkol kullanımı ilişkisinde psikolojik esnekliğin aracı rolü**' adlı tez çalışmam için bilgi toplamayı amaçlamaktayım. Araştırmaya katılmak gönüllük esasına dayalıdır. Araştırma kapsamında sizden elde edilen bilgiler gizli tutulacak ve toplanan veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır. Bilimsel ve etik nedenlerle form ve ölçeklere isim ve soy isim yazmanız istenmemektedir. Size sunulan sorulara vereceğiniz cevaplar araştırmamın sonucunu etkileyeceğinden, verdiğiniz yanıtların doğruluğu büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, soruları tek tek okuyup kendiniz için en doğru yanıt vermenizi ve hiçbir soruyu boş bırakmamanızı önemle rica ederim. Anlamadığınız sorular için yardım isteyebilir ve araştırma sonucuna yönelik sorularınızı aşağıda belirttiğim iletişim adresim aracılığı ile bana ulaştırabilirsiniz.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Zeyna ATEŞ
Yakın Doğu Üniversitesi
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi
E-mail: zeynaates66@gmail.com
Tel No:0539 132 7150

AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU- Ek 2

Tarih:/...../.....

“ Genç yetişkin erkek bireylerde algılanan ebeveyn tutumları ile alkol kullanımı ilişkisinde psikolojik esnekliğin aracı rolü” başlıklı tez araştırmasında

Katılımcı için Bilgiler:

Bu çalışma Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Zeyna ATEŞ tarafından Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ süpervizörlüğü gözetiminde gerçekleştirilecektir. Araştırmanın amacı, genç yetişkin erkek bireylerde algılanan ebeveyn tutumları ile alkol kullanım ilişkisinde psikolojik esnekliğin aracı rolünün incelenmesidir. Araştırmaya katılmak gönüllük esasına dayalıdır. Araştırma kapsamında sizden elde edilen bilgiler gizli tutulacak ve toplanan veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır. Bilimsel ve etik nedenlerle form ve ölçeklere isim ve soy isim yazmanız istenmemektedir. Size sunulan sorulara vereceğiniz cevaplar araştırmamın sonucunu etkileyeceğinden, verdiğiniz yanıtların doğruluğu büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, soruları tek tek okuyup kendiniz için en doğru yanıtı vermenizi ve hiçbir soruyu boş bırakmamanızı önemle rica ederim. Anlamadığımız sorular için yardım isteyebilir ve araştırma sonucuna yönelik sorularınızı Katılımcı Bilgi Formunda belirttiğim iletişim adresim aracılığı ile bana ulaştırabilirsiniz. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptiriniz. Bu yazıyı okuduktan sonra araştırmamıza gönüllü olarak katılmak istiyorsanız aşağıdaki onay bölümünü imzalayınız.

Katılımcının Beyanı:

Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi olan Zeyna Ateş tarafından yürütülen bu çalışma hakkında yukarıda verilen bilgileri okudum ve anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle katılmayı kabul ediyorum.

İmza

Sosyodemografik Bilgi Formu- Ek 3

1. Yaşınız? (.....)
2. Eğitim düzeyiniz nedir?
İlköğretim (...) Lise(...) Üniversite (...)Yüksek Lisans ve Üstü (...)
- 3- Medeni durumunuz nedir?
Bekâr (...) Evli (...) Boşanmış (.)
- 4- Şu anda kiminle yaşıyorsunuz?
Aile (...) Arkadaş (....) Eş (...) Yalnız (...) Diğer (...)
- 5- Anneniz hayatta mı?
Evet (...) Hayır (...)
- 6- Babanız hayatta mı?
Evet (...) Hayır (...)
- 7- Kaç kardeşiniz var? (Siz hariç)
Yok (...) 1-2 (...) 3-4 (...) 5 ve daha fazla (...)
- 8- Annenizin Eğitim Durumu Nedir?
Okur-yazar değil(...) Lise Mezunu(...)
İlköğretim Mezunu (...) Üniversite ve üzeri (...)
- 9- Babanızın Eğitim Durumu Nedir?
Okur-yazar değil (...) Lise Mezunu (...)
İlköğretim Mezunu (...) Üniversite ve üzeri(...)
- 10- Sizi anne ve babanız mı büyüttü?
Evet (...) Hayır (...)
- 11- Hayır, ise sizi kimin büyüttüğünü boşluğa ekleyiniz (.)
- 12- Sosyoekonomik düzeyinizi nasıl tanımlarsınız?
Düşük (...) Orta (...) Yüksek (. ...)

EK 4: Ana-baba Tutum Ölçeği**ANA-BABA TUTUM ÖLÇEĞİ**

Size, ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen, bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derece benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek “Hiç Uygun Değil” ibaresinden “Tamamen Uygun” ibaresi arasında beşli dereceleme yaparak maddelerin karşısına seçeneklerden en uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

- A) Hiç uygun değil B) Pek uygun değil
C) Biraz uygun D) Çok uygun E) Tamamen uygun

	A	B	C	D	E
1. Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.					
2. Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.					
3. Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.					

EK 5: Alkol Kullanım Bozuklarını Tanıma Testi**ALKOL KULLANIM BOZUKLUKLARINI TANIMA TESTİ****1. Alkollü içecekleri ne sıklıkta kullanırsınız?**

- (0) Hiçbir zaman (1) Ayda bir veya daha az (2) Haftada bir veya daha az
(3) Haftada 2-4 kez (4) Haftada 5 kez veya daha fazla

2. Alkol aldığımız zaman günde kaç standart içki içersiniz?

- (0) 1 (1) 2 (2) 3-4 (3) 5-6 (4) 7 ve daha fazla

3. Bir seferde 6 veya daha fazla standart içki içme sıklığımız?

- (0) Hiç bir zaman (1) Ayda bir kezden az (2) Her ay
(3) Her hafta (4) Her gün veya yaklaşık her gün

EK 6: Psikolojik Esneklik Ölçeği**Psikolojik Esneklik Ölçeği**

Aşağıda psikolojik esneklik düzeyinizi ölçmeye ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizden, kendi yaşantınızı dikkate alarak aşağıdaki ifadeleri değerlendirmeniz istenmektedir. Her bir maddeye katılma durumunuza göre 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

	Hiç Tamamen Katılmıyorum Katılıyorum							Tamamen katılıyorum
	1-----2-----3-----4-----5-----6-----7	Hiç katılmıyorum						
1.	Benim için neyin önemli olduğunu ve hayatımda gelmek istediğim noktayı biliyorum.	1	2	3	4	5	6	7
2.	Duygu ve düşüncelerin ortaya çıkmasını engellemek için bir şeylerle meşgul olmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
3.	Olumsuz duygular hissettiğimde dikkatimi dağıtmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7

Ölçek İzinleri

Ölçek izni Gelen Kutusu x

Zeyna Ateş <zeynaates66@gmail.com>

29 Temmuz Cum 12:16 (11 gün önce)

Alıcı: JALE ▾

Merhabalar,

Ben Zeyna Ateş. Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji alanında yüksek lisans yapmaktayım. "Genç yetişkin erkek bireylerde algılanan ebeveyn tutumları ile alkol kullanımı ilişkisinde psikolojik esnekliğin aracı rolü" başlıklı tez çalışmam için geliştirilmiş olan 'Anne-Baba Tutum Ölçeği'nden yararlanmak adına izninizi istemekteyim.

Saygılarımla.

JALE ELDELEKLİOĞLU

29 Temmuz Cum 20:01 (11 gün önce)

Alıcı: ben ▾

Merhabalar

Ölçek üniversite öğrencileri ve yetişkinler üzerinde geliştirildiği için bu gruplar üzerinde kullanabilirsiniz. Ölçek maddelerine Ölçeğe ilişkin en doğru bilgilere 2005 yılında NOBEL Yayınlarından çıkan "PDR de kullanılan Ölçme araçları" kitabından veya 1996 yılında PDR dergisinde yayınlanan "karar stratejileri ve ana baba tutumları arasındaki ilişkiler" isimli makaleden de ulaşabilirsiniz. İyi çalışmalar.

Ölçek izni Gelen Kutusu x**Zeyna Ateş** <zeynaates66@gmail.com>

29 Temmuz Cum 12:13 (11 gün önce)

Alıcı: cuneytevren ▾

Merhabalar,

Ben Zeyna Ateş. Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji alanında yüksek lisans yapmaktayım. "Genç yetişkin erkek bireylerde algılanan ebeveyn tutumları ile alkol kullanımı ilişkisinde psikolojik esnekliğin aracı rolü" başlıklı tez çalışmam için uyarlamış olduğunuz 'Alkol Kullanım Bozukluklarını Tanıma Testi' isimli ölçekten yararlanmak adına izninizi istemekteyim.

Saygılarımla.

Cüneyt Evren

29 Temmuz Cum 16:13 (11 gün önce)

Alıcı: ben ▾

Merhaba,

Ölçeği kullanabilirsiniz. Çalışmanızda başarılar dilerim.

Prof.Dr.Cüneyt Evren

[Android'de Yahoo Postadan gönderildi](#)

12:13~29e' 29 Tem 2022 Cum tarihinde, Zeyna Ateş

<zeynaates66@gmail.com> şunu yazdı:

Ölçek izni

Zeyna Ateş <zeynaates66@gmail.com>

1 Ağustos Pzt 08:34 (5 gün önce)

Alıcı: karakussena ▾

Merhabalar,

Ben Zeyna Ateş. Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji alanında yüksek lisans yapmaktayım. "Genç yetişkin erkek bireylerde algılanan ebeveyn tutumları ile alkol kullanımı ilişkisinde psikolojik esnekliğin aracı rolü" başlıklı tez çalışmam için uyarlamış olduğunuz "Psikolojik Esneklik Ölçeği"nden yararlanmak adına izninizi istemekteyim.

Saygılarımla.

↩ Yanıtla

➡ Yönlendir

Fwd: ölçek izni

Gelen Kutusu x

Sena Karakuş

5 Ağustos Cum 08:36 (1 gün önce)

Alıcı: ben ▾

Merhabalar öncelikle ölçeğe ilginizden dolayı teşekkürlerimi iletmek isterim. Ölçeği tabii ki kullanabilirsiniz. Size ekte ölçeği ve değerlendirme kısmını iletiyorum. Değerlendirme kısmında ufak değişiklik var o yüzden gönderdiğim eki kullanmanızı rica ediyorum. Ölçekten toplam puan alınabilmektedir. Derecelendirme için ise aralıklar verilmemektedir. Derecelendirme ölçeği şeklindedir ölçek. Kişi 1 ile 7 arasında kendine uygun olan seçeneği işaretler. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim. Sevgiler.

Öz Geçmiş

Zeyna Ateş, 4 Aralık 1998 tarihinde Hatay'da doğmuştur. İlköğretimi ve Ortaokulu Defne'de, lise eğitimini ise Antakya Toki Anadolu Lisesi'nde tamamlamıştır. 2016 yılında Yakın Doğu Üniversitesi PDR (Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü- Tam Burslu) lisans eğitimine başlayıp 2020 yılında lisans eğitimini tamamlamıştır. Aynı yılın güz döneminde Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans (%100 Burslu) programına başlamıştır. Yüksek lisans eğitim sürecinde staj programını Yakın Doğu Hastanesi'nde tamamlamıştır.

Íntihal Raporu

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

19.10.2022

Sayın Zeyna Ateş

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2022/1326 proje numaralı ve "**Genç yetişkin erkek bireylerde algılanan ebeveyn tutumları ile alkol kullanımı ilişkisinde psikolojik esnekliğin aracı rolü.**" başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Prof. Dr. Aşkın KIRAZ

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü